

Андрій Бондаренко

Брідські явища

Старосвітська історія з привидами

(Засновано на реальних подіях)

Дійові особи:

Родина Демчинських - звичайна родина з Бродів, з певними статками, живе у добротному будинку

Йосифа - поважна жінка, років 45

Деодат - поважний чоловік, років 50

Марійка - донька, проста, кмітлива і симпатична дівчина, років 18

Стефко - наймолодший син, веселий, але не пустоголовий, років 12

Григорій Костельник - шкільний катехит зі Львова, дослідник надприродних явищ, років 30

Дионізій Дорожинський - церковний чиновник зі Львова, а також екзорцист, років 60

Гвенефефа Бауер - відома медіумка і спіритуалістка, звідки саме - невідомо, скільки років - невідомо

Дія 1

Сцена 1

1922 рік. Броди.

Дім Демчинських. Вітальна кімната. Досить світла, прибрана, все як у людей. З протилежного боку від входу з вулиці - двері в іншу кімнату - напівпрочинені, але видно, що за ними темрява. Якась така урочиста і значуща темрява.

Посеред кімнати великий стіл. За ним сидять Деодат, Стефко, Марійка.

Йосифа всім наливає борщу. Теж сідає.

Стефко. А Василькові?

Деодат. А шо Василькові?

Стефко. Тарілку поставити.

Деодат. Так його ж поки нема.

Стефко. Ну, все-рівно... Він же ж є. Він же ж тепер з нами.

Деодат. (до Йосифи) Постав для Василька теж.

Йосифа наливає в порожню миску борщу. Ставить збоку.

Деодат. Хто прокаже молитву?

Йосифа. Давай я. А то борщ холоне. (починає молитву, дуже швидко вимовляючи слова) Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє...

Деодат. Та чекай. Ти може той... Маю таке відчуття, що сьогодні треба помаліше.

Йосифа. Наскільки помаліше?

Деодат. Ну, як при празнику.

Йосифа. При якому? Як при Введенню, чи як при Різдву?

Деодат. Ну, давай як при Маковою.

Йосифа. (помаліше) Отче наш, що єси на небесах, нехай святиться ім'я Твоє, нехай прийде царство Твоє, (збивається на швидший темп) нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам сьогодні; і прости нам провини наші, (починає вже частити як і перший раз) як і ми прощаємо довжникам нашим; і не введи нас у спокусу, але ізбав нас від лукавого. Амінь!

Всі сідають.

Йосифа. Але ви собі досоліть, бо трохи несолоний.

Всі досолоють. Беруться до їжі.

Стефко. А Василькові?

Деодат. Шо?

Стефко. Досолити?

Деодат. Та певно, шо досолити! А як то - не досолений буде?

Стефко солить борщ для Василька.

Їдять, мовчать. Сьорбають.

Марійка. Тату. А можете полагодити нашу гойдалку в саду?

Деодат. В саду? А тобі нашо? З хлопцями хочеш гойдатись?

Марійка. Та не, тату, ви шо. То для Василька. Він любив дуже ту гойдалку.

Деодат. Для Василька? Ну... Не знаю... Не думаю, що він буде там гойдатися.

Марійка. А може й буде! Звідки ви знаєте?

Деодат. Ну, добре... Підрихтуємо.

Марійка. І подушечка буде на сидінні?

Деодат. І подушечка.

Марійка. Дякую, тату!

Стефко. Тату, тату. А з ровером як бути?

Деодат. А що з ровером?

Стефко. Ну, то був ровер Василька, а потім я на ньому почав їздити. І як тепер бути?

Чий то зараз ровер? Мій чи Василька?

Деодат. Давайте, про це у Василька запитаємо (киває в сторону напівпрочинених дверей у темноту). Як скаже, так і буде.

Йосифа. Не знаю, не знаю...

Деодат. Що, не знаєш?

Йосифа. Я теж стільки хочу в Василька запитати... А тут ще Стефко буде зі своїм ровером.

Деодат. Не страшно. Тепер все встигнемо. Все запитаємо.

Стефко. А ти, Марійка, шо би у Василька запитала?

Марійка. Я? Я би запитала... Про жениха би запитала!

Стефко. Тьху! То хіба після ровера...

Марійка. Сам ти тьху! Василько, мені би правду сказав!

Деодат. А таке взагалі можна? У нього питати? То не будуть якісь... чари?

Йосифа. Можна. Сестрі у рідного брата таке завжди можна запитати.

Деодат. А я йому жарта розкажу. Василько завжди файний дотеп міг оцінити. Мені сьогодні на парохії пан Роман дуже файного дотепа розказав.

Йосифа. Ох, Господи... Шо у вас в головах.. Той про ровер, та про жениха, той жарт...

Стефко. Мамо. А ви би шо хотіли Василька запитати?

Йосифа. Я? Я би... (дивиться в сторону напівпрочинених дверей у темноту) Я би... Я не знаю.... Дуже багато всього.

Стефко. А мені Василько вчора в школі поміг. В нас там є один такий... свинячий писок. Пискувати любить, зачіпатися. Після класів він до мене знову підійшов, вже свою пащеку роззявив, а тут Костик йому каже - "ти до Стефка не лізь, в нього знову є

старший брат!” То свинячий писок зразу закрився і пішов далі. А я йому як крикну в спину - “Чуєш, ти, сьогодні вночі мій Василько до тебе прийде і твій писок відкусить!”.

То він аж побіг, так злякався!

Йосифа. Та тьху на тебе, що ти таке дурне говориш!

Стефко. Так а шо! А Василько ж може до нього прийти, правда?

Марійка. Ясно, що може!

Деодат. Ну сказав, то сказав. Є такі люди, що інакше не розуміють.

Марійка. Так добре тепер! Що Василько повернувся! Ми ж тепер так і будемо, всі разом?

Деодат. Так і будемо.

Стефко. А Василько зараз що робить? Відпочиває?

Усі дивляться в сторону напівпрочинених дверей у темноту.

Йосифа. Відпочиває...

Усі знову беруться до їжі.

Йосифа. (до Деодата) Ну давай, розкажи вже той жарт. Від пана Романа.

Деодат. О, це насправду хороший дотеп. Чоловік спізнюється на поїзд, біжить пероном і молиться Богу. “Боже, прошу Тебе, допоможи мені встигнути!” Раптово чоловік спотикається і падає уздовж перону. “Боже! Ну допоможи, але ж пхати то не треба!”

Пауза. Всі мовчать. Деодат починає реготати.

Деодат. Зрозуміли? Але пхати то не треба! Хахахаха! (перестає реготати) Василькові розкажу, він оцінить. Він завжди міг фанійний жарт оцінити.

Стефко. А я все-таки не розумію...

Деодат. Що саме, синку?

Стефко. Чому Василько до нас повернувся?

Задумлива пауза.

Раптом гучний стукіт у вхідні перші двері.

Всі здригаються.

Стефко. То вже Василько?

Деодат. Та ні... То ж не з того боку. То в двері.

Сцена 2

Знову стукіт.

Чути гримання передніх, невидимих нам дверей...

Деодат. (встає з-за столу, підходить до дверей) Ніби в гості нікого не ждали.

Голос Костельника. Є хто вдома?

...Відчиняються двері у вітальню. Заходять Костельник і Дорожинський.

Костельник. Слава Йсу!

Дорожинський. Слава Йсу.

Йосифа і Деодат. Слава навіки Богу.

Йосифа. Ви до нас?

Костельник. Пан Демчинський?

Деодат. Так.

Костельник. Тоді до вас.

Деодат. Прошу, прошу. ...А хто ж ви є?

Костельник. Прошу пана, ми є Ординаріятська Комісія, делегована у справі надзвичайного явища, засвідченого мешканцями містечка Броди! Це ж у вас духовні явища?

Деодат. Що?

Дорожинський. У вас привид явився?

Йосифа. Привид? (озирається на Йосифу). Та ніби у нас. Тільки ж нашо комісія? Ми не викликали...

Костельник. Як це нашо? А привида ви, значить, викликали?

Деодат. Та ні... Він сам... Явився.

Костельник. Ну от і ми. Теж самі... Явились. Дозвольте представитись - доктор Григорій Костельник. Катехит реальної школи у Львові, а також дослідник надприродних явищ, автор кількох книжечок на дану тему.

Дорожинський. Доктор Дионізій Дорожинський. Промотор справедливости при греко-католицькому Митрополичому церковному Суді у Львові.

Деодат. (не дуже радісно) Дуже раді, дуже раді.

Йосифа підводить інших домочадців для знайомства.

Деодат. А це моя родина. Знайомтеся. Йосифа, жінка моя. Стефко, синок наш, менший. Марійка, донька старша. Ну і... (киває на двері у темряву) Василько, синок середущий.

Дорожинський. Дуже приємно. Дуже приємно. А Василько де?

Деодат. Що?

Дорожинський. Ну, маю приємність бачити вашу родину. Але теж із середущим вашим, Васильком хотів би зазнайомитися.

Деодат. Так... Василько ж...

Йосифа. Так він і є привид.

Дорожинський. А...

Деодат. Він би до вас вийшов, але не може, бо перебуває в "інших світах", власне. Ну він буде, тільки трохи пізніше. Обіцяв нині о восьмій явитися.

Дорожинський. А, то добре. Перепрошую. Ми почекаємо, звісно.

Костельник. Ну що ж. Тепер можете бути спокійними. Вся справа в руках професіоналів. Чесно кажучи, не міг дотерпіти до моменту, коли нарешті опинюся в цьому чудесному місці, коли переступлю порог незвіданого, коли на власні очі побачу і засвідчу цю таїну, цю скинію неісповідимого божого одкровення, даного нам в науку возвишену...

Йосифа. Це ви про що?

Деодат. Це про Василька нашого.

Дорожинський. Не про Василька, а про "явище".

Деодат. Чого ж це явище, якщо це наш Василько?

Дорожинський. А от ми, власне, цього ще не знаємо - чи це ваш Василько. Ми тому сюди і приїхали. Щоб з'ясувати.

Йосифа. А що ж там з'ясовувати, прошу пана? Ми що, свого сина не впізнали би?

Костельник. Хороше питання! Просто в суть. А як ви, дозвольте запитати, його впізнали?

Йосифа. Ну...

Костельник. По вигляду?

Йосифа. Ні.. В нього немає вигляду...

Костельник. По голосу?

Йосифа. Голосу теж нема.

Дорожинський. Може він, прошу пані, показав якийсь документ, що засвідчує особу?

Деодат. Що ви таке кажете? Які в привидів документи?

Костельник. Так ось. Як же ж ви його впізнали?

Йосифа. Ну... Ми його запитали. І він відповів, що він Василько.

Дорожинський. А як він відповів?

Йосифа. Постукав.

Костельник. Угу... Постукав..

Деодат. Він по скриньці стукає. Під ліжком. Один раз - "так". Два рази - "ні".

Дорожинський. І вас це переконало? От я прийду до вас, ви запитаєте мене - "це ти, Васильку?" А я залізу під ліжко і постукаю вам. Один раз - "так", два рази - "ні". І ви будете думати, що я ваш син?

Деодат і Йосифа презираються, мовчать.

Стефко. Але у вас так не вийде.

Дорожинський. Що не вийде?

Стефко. Залізити під ліжко і постукати.

Дорожинський. Чого це?

Стефко. Бо ви, прошу пана, дуже солідний чоловік. Не поміститесь там.

Дорожинський. Ну... Щось ми не туди зайшли у нашій розмові.

Костельник. Ви зрозумійте. Ми ж допомогти хочемо. Поки що у вас в хаті "явище". А як ми все з'ясуємо, то будете вже знати точно. Чи це ваш син. Чи це просто миші.

Йосифа. Миші?

Костельник. Це дуже часто буває. Надходить повідомлення про духовне явище, ми приїжджаємо, готуємось до зустрічі з незвіданим... А там - миші... Мені це вже так набридло. Так вже хочеться нарешті справжнє незвідане зустріти...

Деодат. А ще не зустріли?

Костельник. По щирості, то ще поки ні. Але я вірю, що зустрінемо! Хоча дедалі важче і важче переконувати наш Ординаріят, що є потреба в такій Комісії.

Деодат. Що, у Львові не вірять в привидів?

Костельник. Вірять. Вірять в привидів в англійських замках, чи італійських палаццо, чи в французьких шато. А от в Бродах - не вірять.

Йосифа. Отак. А ще кажуть - свій до свого, по своє. Як брідське масло, то купують з руками. А брідських привидів, от, не визнають.

Костельник. Нічого пані! Тепер усе зміниться! Ми їм доведемо, що Франкенштайн може бути і козацького роду!

Деодат. Правильно. Я завжди думав, що Привид опери насправді живе у Полтві!

Йосифа. Але у нас не Франкенштайн! У нас Василько.

Костельник. Ще краще!

Дорожинський. Зачекайте. Давайте без поспішних висновків. Ми тут, власне, для того, щоб розібратися.

Костельник. А я от вірю! Вірю, що світ - це не лише природа, не лише фізіологічні закони! Вірю, що є “другий світ” і “друге життя”!

Йосифа. Ну, “другий світ”, прошу пана, почнеться тільки в восьмій вечора. А поки сердечно запрошую за стіл.

Сцена 3

Усі сідають за стіл. Дионізій Дорожинський сідає перед васильковою тарілкою.

Йосифа. (до Дионізія) Перепрошую, пане, можете вбік сісти, якщо ваша ласка. То василькова тарілка.

Дионізій поспішно, з легким переляком пересідає вбік.

Йосифа наливає гостям борщу, підсовує інші наїдки.

Костельник. Для нинішніх людей віра в духів є дуже трудним завданням. Адже, наука в нових часах поглибила і поширила наш звичайний досвідний світ. Від найменших електронів та клітин до молочної дороги, до найдальшої зорі на небі — все те творить одну суцільну систему, в якій володіють невмолимі закони фізики, хемії, фізіології... Царство сеї безмежної системи заголомшує людські свідомості, поневолює їх своєю шириною, глибиною, силою, повсюдністю — і що ж дивного, коли так багато нинішніх людей цілковито відкидають світ духів?

Дионізій. Так. А все, що супротивне їхньому світоглядові нарікають як несвідомий обман, сугестія, масова сугестія або, в кращому випадку, невідомі сили природи.

Костельник. О так! Невідомі сили! Тоді як ці сили, ці явища, насправді, відомі християнам вже дуже давно! Згадаймо, що пише Біблія! Згадаймо ту таємну руку, що нагло виступила зі стіни царської палати у Вавилоні в часах пророка Даниїла, і написала: мене, текель, уфарсин. Або появу судді Самуїла, який по смерті з'явився цареві Савлови.

Деодат. (Йосифі) От бачиш, наш Василько тепер як той суддя Самуїл!

Йосифа. Я в Василька весь час вірила! Відразу ж, як зрозуміла, що це він, а не якийсь поганий дідько.

Дорожинський. А що? Є підстави думати про поганого дідька? Я, прошу пані, маю досвід екзорцизму. Добре знаю, що робити. В мене все з собою. (ставить на стіл валізку, відчиняє її). Ось свячена вода, пляшечка, ось ладан сирійський, ось хрест, з єрусалимського дерева, ось свячена крейда, ось кілок, осиковий. Правда, до нього діло ще не доходило ніколи. Але дуже хочеться якось випробувати. Тож, тільки покажіть мені де він є, той дух, прошу пані, і він в мене вмиє завив і втече до пекла.

Йосифа. Не буду я вам показувати! Наш Василько добрий! Не треба мені такої комісії, щоб наших фамільних духів в пекло проганяла! Ви, йдіть, спочатку свою тещу туди екзорцизуйте!

Дорожинський. Так вона вже давно там, прошу пані.

Всі сміються.

Потім Йосифа знову похмурніє.

Йосифа. Так а, що саме ви у нас хочете робити?

Костельник. Досліджувати. Робити дізнання. Зробимо пару дослідів. Запишемо свідчення. І видамо вам офіційний висновок - якого роду ваше явище? Чи матеріально-фізіологічне. Чи духовне.

Дорожинський. Чи бісівське. Якщо бісівське, то будемо виганяти.

Деодат. А без цього висновку не можна? Просто нехай наш Василько у нас буде і все.

Костельник. Без висновку можуть бути різні непорозуміння з іншими мешканцями вашого містечка. Розумієте, їм може бути страшно.

Дорожинський. Під Перемишлянами отак хату спалили. Ми зібрали комісію, виїхали, прибуваємо на місце, а там - вже все, попелище. Так і не дослідили. Сусіди, дуже налякані були, не дочекались офіційного висновку. Тому, раджу не зволікати. Не буде ні Василька, ні хати.

Костельник. А як все буде добре, з офіційним висновком, з духовним явищем, то може і паломництво до вас організуємо. Капличку поставимо. Кіоск зі свічками. Будете продавати собі.

Йосифа. Не хочемо ми паломництва з кіоском. Нам просто Василько треба. Щоб ми з ним розмовляти могли.

Костельник. От ви темні люди. Ви хоч розумієте, що це не просто Василько? Це, може бути, ключ до таємних сфер буття. Ми з вами зараз, може, стоїмо тут на порозі незвіданих обшарів Всесвіту. Можливо, ми будемо саме тими, хто вперше надасть людству розв'язку сеї таїни!...

Деодат. З тими незвіданими обшарами, то я не знаю... Почнуть ото ще через нашу хату проходити в ті таємні сфери... То не хата, а вокзал буде, прошу пана. А ще як почнуть туди тих, туристів пускати... Ну, давайте, поки погодимось на капличці.

Костельник. Ну, як з вами говорити! Я просто вже не знаю... Добре, нехай хоч капличка.

Дорожинський. Але як буде бісівство, то самі розумієте...

Костельник. Я особисто вірю, що це буде духовне явище. В мене передчуття, що цього разу ми таки відчинимо двері у вищі світи.

Стефко. А вищі світи - це що?

Костельник. Це, мій любий друже, ангели і подібні їм духовні сотворіння, слуги Господні.

Марійка. А якщо це будуть не ангели, а просто... Просто Василько?

Костельник. Люба дівчино, він вже не може бути просто Васильком. Бо він помер. Тепер він або ангельська душа...

Дорожинський. Або лихий дідько.

Стефко. Або просто Василько. Просто Василько без тіла. Такого не може бути?

Костельник. Ну... Може не може... Ми поки не знаємо. Зараз будемо розбиратися.

Дорожинський. Добре, що ми до вас перші навідались. З нами будете мати офіційний висновок, все як у людей. А то тут ще їздить одна така пані Гвеневефа Бауер...

Медіумка-самозванка...

Йосифа. О, це та, що опублікувала в газетах знімки жінки-привида зі Дрогобицької ратуші?

Марійка. О, я ще чула, що ця пані Бауер на закляд провела ніч в підвалі Олеського замку і дух графа Жевуського показав їй тайник зі скарбами. Я нею захоплююсь!

Дорожинський. Тю. Звичайна шарлатанка. Їздить, дурить людей. Ви думаєте вона в підвалі заради духів лишилась? Там же ж гуртожиток студентів учительської семінарії... Уявіть собі цю ніч, "з привидами"... Гей-гей...

Костельник. Ну чого ви все зводите до своїх "гей-гей"? Думаєте на світі немає місця справжнім таємницям?

Дорожинський. Та є - але ж не в підвалі зі студентами... Я сам колись студіював, добре знаю ті всі "таємниці"...

Костельник. Ну, добре, давайте починати. (дивиться на годинник) Маємо ще трохи часу до явища. Можемо почати зі свідчень. (витягує папір, ручку) Шановне панство, роботу Ординаріятської комісії, делегованої у Броди у справі надзвичайного явища по смерті блаженної пам'яті Василька Демчинського, оголошую розпочаю!

Сцена 4

Деодат, сидить на стільці. Світло лише на ньому, довкола нікого немає, темрява, по боках миготять відблиски незвіданих обшарів Всесвіту.

Деодат. В року 1919-му, дня 26 вересня нового стилю в неділю о 8-30 годині вечером умер мені на дезинтерію улюблений синок Василько, літ 9 з половиною, ученик 3 класи нормальної школи. Тоді війна ще була, через село вели полонених і від них в містечку дезинтерія почалася. Спіткала ця напасть Василька і не пережив він того. За нього часто ми всі дома молилися, на Служби Божі давали, а жона майже що другий-третий день, як літо, так зима, на цвинтарі його гріб відвідувала. 3 листопада сего року 1922-го мій син Стефан, ученик 3 класи гімназії в Бродах, спав на ліжку у прохідній кімнаті з печами. І завважив, що крісло, а на нім кошик плетений, вечером рухається, підкидається. Зразу думали ми, що се може миші — або щурі, але вглянувши, з доктором Зеноном Лопатинським, професором, гімназії у Бродах, котрий часто до мене заходив, ми переконалися, що причина сего неспокою інша. Ми спостерегли оба і ціла моя родина, що кошик спадав при гашенню світла на землю, опісля падало і крісло на землю, вкінці пачка з книжками під ліжком зачала рухатися, почало нею сильно товкти і книжки з неї викидати, а опісля назад збирати і до пачки наново вкладати. Перші наші досвіди тривали від години 08-30 вечора до 01-20 по півночі. Лоскіт і гомін від биття пачкою і сування нею був дуже прикрий. Від часу до часу явище втихомирювалося, і почалося стуканне, якби пальцями хтось вибубнював ріжнородні приємні арії, а опісля наново голосний лоскіт. Ми співали і свистали, а явище нам до такту стукало. Воно стукало, ми також ногами стукали під такт, і воно не ображалося. Около 10 години вечора жоні моїй впав проєкт на гадку, щоби дати олівець і папір до пачки: чейже явище щось може напише, бо все де тої пачки добирається і з книжками та паперами має до діла. Всі ми дуже здивувалися, коли почули, що явище шелестить папером — чути як олівець об скриньку відбивається, і незадовго, по 1 минуті чекання ударяє щось 1 раз у пачку, олівець викидає на покій, і пачку висуває на покій. Те все діється в темнім покою. Засвітили сейчас, беремо папір до рук і читаємо; на папері хемічним олівцем дитячим письмом написані слова: „Цілую руці“.

Дія 2

Сцена 5

Деодат, Костельник і Дорожинський стоять біля дверей в темній не дуже просторій кімнаті. Там зараз горить лампа. Вікно, ліжко, крісло, лавка.

За ними в дверях стоять, зазираючи в кімнату, Йосифа, Марійка і Стефко.

Костельник. (дивиться на годинник) За десять восьма. Отже, скоро, друзі, ми увійдемо в цю браму незвіданого. (до Деодата) Яка схема появи явища?

Деодат. Ну, спочатку, на ліжко має лягти Стефко. Якщо він там не лежить, то нічого не відбувається.

Дорожинський. Ага... А якщо це....? Не миші, а... (показує на Стефка).

Деодат. Ми, звичайно, таку можливість відразу дослідили. Перевірили все на ліжку і під ліжком. Стефко ні при чому - він просто лежить. Ніяких ниток чи інших засобів, щоб рухати скриньку чи викидати папір.

Дорожинський. Ну, я би ще перевірів...

Костельник. Добре. Нехай Стефко лягає.

Стефко проходить у двері і йде до ліжка, лягає.

Дорожинський підходить, пробує все довкола Стефка, проводить рукою під ліжком.

Деодат. Але, прошу пана, поки не почнеться, ми всі крім Стефка маємо стояти в дверях не заходити.

Дорожинський. Це чому?

Деодат. Бо Васи... Бо явище не всіх хоче бачити. Деяких людей не пускає, а поки вони в кімнаті, то воно не являється.

Дорожинський. А яка причина?

Деодат. Ми не знаємо. Явище не пояснює.

Дорожинський. Але ж ми комісія!

Деодат. Не з'явиться і все.

Йосифа. Якось директор школи приходив. То Василько не пустив його. Мусив стояти в іншій кімнаті і слухати. Але за пару днів пустив. Директор його запитав - "Чи мене підвищать нарешті?".

Костельник. І що відписало явище?

Марійка. Явище відписало - "Підвищать. До щура в коморі".

Дорожинський. І що, з ним сталося?

Деодат. Спіймали на корупції і перевели завгоспом в школу в селі Щуровичі. Кажуть, непогано там живе.

Костельник. Отже, справдилось! Це є аргументом на користь духовного явища!

Деодат. Але не на користь селянам в Щуровичах.

Йосифа. Чуєте? Вже час!

Чути бій годинника - вісім ударів.

Всі присутні (крім Стефка, який лежить на ліжку) стають на порозі кімнати і застигають.

Після бою годинника настає тиша.

...

Довга мовчанка.

Костельник. (шепоче) А це явище пунктуальне? Завжди вчасно з'являється?

Деодат. (шепоче) Загалом так. Але деколи буває на півгодини раніше чи пізніше.

Васи... Явище каже, що там у нього годин немає, тому, може наплутати.

Дорожинський. Але якщо там у нього немає годин, то як воно взагалі знає, коли являтися?

Йосифа. Може є в кого запитати.

Деодат. Кого? Ангела з годинником?

Йосифа. Ну або по сонцю.

Дорожинський. А якщо пізній вечір?

Йосифа. Може в них там півні є.

Деодат. Може ше й кури?

Йосифа. А чому ні? Мені покійна баба Рузя розказувала, що кури то божі птиці, бо вони маленького Ісусика в траву загребли, щоб Ірод не знайшов.

В цей момент з-під ліжка щось починає постукувати, кошик на кріслі починає рухатись, але всі зайняті розмовою і того не помічають.

Дорожинський. (схвильовано шепоче) Ви що? Все було навпаки! Кури прокляті, бо коли Ісус від жидів ховався, то кури його вигребли.

Йосифа. А чому тоді курячі яйця на Паску святять?

Дорожинський. А чому кури віщують смерть в хаті?

Костельник. Тихо! Здається, є!

Всі замовкають. З-під ліжка чується сильний стукіт.

Костельник. Через ваших курей... Явище пропустили!

Деодат. Що робимо?

Костельник. Питайте його щось. Швидко, поки являється!

Деодат. Марійка, давай ти.

Марійка. Васильку! То є ми. До нас приїхала Комісія. Буде тебе досліджувати. Чи можна щоб вона сюди зайшла?

Тиша.

Один удар.

Марійка. Один удар - так! Каже, що можна! А чи можна, щоб зайшов доктор Костельник?

Один удар.

Марійка. Можна!

Костельник полегшено зітхає і заходить.

Марійка. Чи можна, щоб зайшов отець Дорожинський?

Тиша. Постукування в якомусь ритмі.

Дорожинський. І що він каже?

Марійка. Не знаю. Щось стукає. Якась мелодія...

Всі слухають.

Йосифа. Не розберу. Якийсь вальс, чи що... (наспівує, пробуючи вловити мелодію)

Пам, пам, парам, пам-пам...

Дорожинський. То що, можна мені заходити чи не?

Деодат. Не знаю. Може, стійте поки в дверях.

Костельник. Васильку, ти тут є?

Один удар.

Костельник. Чи можеш нам щось написати?

Два удари.

Костельник. Чи по латинськи будеш нам відповідати?

Незрозуміле постукування.

Костельник. Чи по французьки, по англійськи, по німецьки?

Два удари.

Костельник. Чи українською?

Один удар.

Дорожинський. Чи знаєш мою жінку Стасю?

Мовчанка.

Дорожинський. Чи знаєш Станіславу Дорожинську, що померла тисяча дев'ятсот шістнадцятого року біля Львова?

Один удар.

Дорожинський. Чи ти її бачив?

Один удар.

Дорожинський. Мене знаєш?

Два удари.

Дорожинський. Чи поздоровиш Стасю від мене?

Один удар.

Костельник. Чи будеш відповідати в ім'я Христа?

Один удар.

Костельник. Заклинаю тя в ім'я Христа, скажи нам - чи ти є дійсно Василько Демчинський?

Один удар, сильний.

Костельник. Дух добрий?

Один удар, сильний.

Костельник. А не злий?

Два удари, сильно.

Костельник. Хочеш бути зачислений до числа святих?

Один удар, сильний.

Дорожинський. Ти сказав, що хочеш бути зачислений до святих, ти знаєш, отже, в котрім каноні говориться про канонізацію святих?

Тиша.

Дорожинський. Чи не можеш на се дати відповіді?

Один удар.

Дорожинський. А даш відповідь на се?

Два удари.

Дорожинський. Що то є "відношення" в Бозі?

Тиша.

Костельник. Васильку, нам треба мати якийсь доказ, що се дійсно ти стукаєш і відповідаєш. Чи не є все те шахрайством Стефка, що лежить на ліжку?

Два удари, сильно.

Костельник. А я можу тримати Стефка за руки, як ти стукаєш?

Два удари, сильно.

Костельник. То як же ж нас переконаєш?

Тиша.

Костельник. Будеш нам писати при білім світлі?

Два удари.

Костельник. А при червонім?

Один удар.

Йосифа. Але в нас немає червоного світла...

Костельник. Васильку, на жаль, не маємо червоного світла, то як нас переконаєш?

Тиша.

Костельник. Може напишеш нам щось при світлі лампи?

Один удар.

Костельник. Дайте йому паперу!

Марійка висуває з-під ліжка скриньку і вкладає туди папір. Засовує скриньку назад.

Костельник. Напиши нам щось!

З-під ліжка чується звуки писання і торохтіння скриньки.

Раптом скринка вилітає з-під ліжка, як ніби пущена рукою.

Костельник бере папір, читає.

Дорожинський. Що там?

Костельник. (читає) "Ступіться всі від ліжка!"

Всі ступаються від ліжка. Марійка засовує скриньку назад.

Костельник. Васильку, напиши, будь ласка, "я люблю Бога".

З-під ліжка чується звуки писання і торохтіння скриньки.

Скринка вилітає з-під ліжка, як ніби пущена рукою.

Костельник бере папір.

Костельник. (читає) “Я люблю Бога”. Це добрий знак, хвала Господу...

Дорожинський. Ну, може таки обійдеться без екзорцизму... Але валізку я ще не ховаю...

Костельник. Васильку, скажи нам - чи існує інший світ, нематеріальний і нефізіологічний?

Марійка засовує скриньку назад.

З-під ліжка чується звуки писання і торохтіння скриньки.

Скринка вилітає з-під ліжка, як ніби пущена рукою.

Костельник бере папір.

Костельник. (читає) “Принесіть мені чоколядку “Дануся”. Васильку, то ти їси чоколядки?

Марійка засовує скриньку назад.

З-під ліжка чується звуки писання і торохтіння скриньки.

Скринка вилітає з-під ліжка, як ніби пущена рукою.

Костельник бере папір.

Костельник. (читає) “Чоколядки їдять всі”. ...Васильку, а скажи нам - а як ти їси чоколядку, якщо ти дух? Чи ти їси чоколядку духовно, чи фізіологічно?

Марійка засовує скриньку назад.

З-під ліжка чується звуки писання і торохтіння скриньки.

Скринка вилітає з-під ліжка, як ніби пущена рукою.

Костельник бере папір.

Костельник. (читає) “Принесіть чоколядку і яблуко, бо не буду говорити”.

Чуються три сильні удари з-під ліжка.

Тиша.

Марійка. Все. Три удари - то він попросився. Більше не прийде сьогодні.

Стефко. (привстаючи на ліжку) А я ще про ровер мав запитати!

Сцена 6

Костельник, Дорожинський, Деодат, Йосифа, Марійка і Стефко сидять за столом у вітальні.

Йосифа. То що скаже шановна Комісія? Який буде офіційний висновок?

Костельник. Офіційні висновки ще робити зарано. Але, так виглядає, що це не дідько, а добрий дух. Добрий, але щоправда, якийсь... несерйозний... Браму в "інший світ" ми так і не відчинили...

Дорожинський. А мені ці всі стукання якісь не дуже надійні... Різниця між одним ударом і двома - не дуже велика. Припустимо, другий удар буде слабший і ми його не почуємо. І думаємо собі, що це добрий дух, тоді як це злий дух, але з погано відпрацьованими ударами.

Костельник. Може спробувати абетку Морзе?

Деодат. Пробували. Василько подумав, що це ми колядку "Хто Миколая любить" йому награємо. І підхопив.

Костельник. Злий дух колядку не підхопить...

Дорожинський. А звідки певність, що це була саме колядка? Може дух в такті помилився, чи погано стукнув, а це насправді була мелодія з кабареу? Якесь танго, чи ще гірше, фокстрот?

Марійка. Так і що?

Дорожинський. Як це "і шо"? Фокстрот - це чисто пекельний репертуар! Я раз, суто випадково, зазирнув в один кабаре-підвальчик. Святий Ісусе... Там таку чортівню витворяли... Мусів потім келішок святої води прийняти...

Марійка. Святу воду хіба келішками міряють?

Дорожинський. То у нас, екзорцистів, така своя термінологія.

Йосифа. Мені Василько колись дуже часто снівся. А тепер перестав. Я думаю, це тому, що він зараз просто в інший спосіб до нас приходить.

Костельник. Сни, на жаль, в офіційний висновок Комісії не впишеш. Треба ще якісь аргументи.

Деодат. Так ви ж усе бачили, усе чули. Які ще аргументи треба?

Костельник. Тут не все так просто. Ми чули і бачили певні факти. А от як їх тепер розуміти? Яка реальність за ними стоїть? Мені от не дають спокою ті чоколядки...

Йосифа. Це ж дитина. Василько як помер, то йому дев'ять років було. Дуже чоколядки любив. Але тоді важко було дістати. Усього пару раз пробував. Не наївся...

Костельник. (схвильовано) Але що ж це виходить? Виходить так, що той "інший світ" існує. Так?

Деодат. Так.

Костельник. І померлі люди там далі існують і можуть до нас приходити. Так?

Деодат. Так.

Костельник. І померлі люди там зберігають свій вік, свої звички, свої уподобання. Свої основні особливості. Тобто, якщо ти помер дитиною, то так і залишаєшся в тому світі дитиною - любиш чоколядки, співаєш колядки, так би мовити. Так? А якщо ти помреш старшою людиною, дідусем? То так в тому світі і залишишся дідусем? Ви розумієте, що це значить? Дідусем, який кашляє, злиться на весь світ, страждає від ревматизму і від хворої печінки? Так, виходить? Це ж просто жах! Навіщо нам тоді такий "інший світ", запитаю я вас? Навіщо нам шукати туди двері? Щоб побачити там звичайних людей, тільки померлих? Звичайних дітей, які не довчили табличку множення і не доїли шоколадок? Звичайних дідусів, які кашляють, спльовуючи мокротиння від тютюну? Звичайних бабусь із зігнутими спинами, які впали в маразм? Так виходить?

Всі мовчать.

Костельник. Ваш Василько задав мені важку задачу...

Дорожинський. Коли я був екзорцистом, ми ще не такі задачки розв'язували... Головне свяченою крейдою відразу свої особисті межі окреслити. Ті біси такими токсичними бувають...

Йосифа. Не знаю, для чого вам двері в "інший світ". А мені вони саме для цього і треба - щоб побачити там свою звичайну померлу дитину.

Марійка. А я думаю, чоколядка нічого не значить. Василько став ангелом. І ніяких чоколядок йому не треба.

Костельник. Ви ж самі бачили, що явище написало - "дайте чоколядку", ще й не яку-небудь, а фірми "Дануся"! Ви розумієте? "Дануся"! Я зараз збожеволю! Я все життя досліджую різні духовні прояви, шукаю потаємні двері за обрій, в незримі духовні світи, знаходжу їх нарешті, відчиняю - а мені звідти кажуть - "принеси чоколядку "Дануся"!

Марійка. Все так. Але ви згадайте - коли мама говорить з маленькою дитиною - що вона каже? Вона не каже - "прошу з'їсти обід, бо інакше будеш голодним і не матимеш сил". Вона каже - "утютю, люлі-лю, згамцяй-но ложечку, бу-бу-бу, хто у нас такий гарнюсенький?". Розумієте?

Костельник. Ні.

Марійка. Коли ми розмовляємо з дітьми, ми говоримо їхньою мовою. Чому? Щоб вони нас зрозуміли. Бо вони ж діти. А тепер подумайте - ким ми є перед ангелами і істотами “вищого світу”?

Костельник. Дітьми...

Марійка. То як вони з нами мають говорити, щоб ми їх зрозуміли? Ви чекаєте, що ангели вступають з вами в діалог про таємниці Всесвіту? А хіба ви зможете? Хіба ви маєте їхні знання? Ви просто нічого ж не зрозумієте. Тому, вони приходять до нас і просять в нас “чоколядку”. Чому? Щоб показати, що вони нас люблять! І щоб прийняти нашу любов. У формі чоколядки.

Дорожинський. А нехай мене шляк трафить... Не дівчина, а доктор філософії...

Йосифа. То я не зрозуміла? Наш Василько ангел чи ні?

Деодат. А ж дійсно, я деколи навіть троха гавкаю до свого Сірка... Він деколи на мене дивиться, ніби шось сказати хоче. Я йому кажу - “І чого ти дивишся”? А він мовчить. Я йому тоді кажу - “Гав”. І він мені тоді відповідає - “Гав”. Так і говоримо.

Костельник. Дозвольте вашу руку, пані Марійка.

Марійка дає йому руку. Костельник її потискає, надовго затримуючи у своїй руці.

Костельник. Ласкава пані. Ви мені щойно все повернули. Я все втратив, а ви все повернули. Ви ж таку мудру річ сказали. Не знаю, чи ви самі розумієте, але це одна з найбільш мудрих речей, яку я коли-небудь чув. Ви явились мені як Премудрість Божа явилась Соломону...

Марійка. (забирає руку) Та киньте. Мені просто згадалося, як ми з дітками говоримо і все.

Костельник. Ви витягли мене з безодні відчаю. Аж допіру зараз я згадую Святе письмо, в якому розповідається нам про трьох ангелів, що явилися Авраамові і їли від нього телятину, масло, молоко... А навіть сам Ісус Христус по воскресенню їв печену рибу... І ясно мені тепер, що це не з потреби, а лише на доказ своєї дійсної присутності! Я просив у Василька доказів і він мені їх дав! Дуже конкретний і досвідчуваний доказ! Але я був сліпим, поки ви не просвітили мене, пані Марійко! Масло, молоко, риба - і чоколядка! Геніяльно!

Йосифа. І що тепер? Можете вже дати нам офіційний висновок про нашого Василька?

Костельник. Можу! Можу хоч вже офіційно засвідчити, що у вашому домі ми зіткнулися з проявами вищого тонкого світу. Ваш Василько дам мені неабиякий духовний урок!

Дорожинський. Пане доктор. Може таки ще не будемо поспішати? Я колись у Бібрці виганяв духа з однієї неграмотної селянки, Катерина її звали. Так ви не повірите, наскільки витончені фільозофські розмови ми з нею вели. Я навіть два рази посилав

дядька за коньяком. Коли вона під ранок довела мені, що Бога нема, що Земля крутиться довкола Сонця і що я такий злий, бо в дитинстві я думав, що мама більше любить старшого брата, я зрозумів, що все - якщо я не поборю цього духа, то горіти мені в пеклі. І я його вигнав. Ладан, свячена вода і ще раз ладан і свячена вода. Коли зійшло сонце, селянка Катерина знову називала мене "пане", плювалась від коньяка і думала, що філософія то така хвороба, яку можна підчепити в громадських вбиральнях. Але я часом сумую за цією ніччю... Цей цинічний розум і чиста усмішка селянки в одному диявольському флаконі...

Костельник. Гм. Пане Дорожинський, чому мені часом здається, що у справі боротьби з бісами, ми з вами перебуваємо не зовсім по один бік фронту?

Дорожинський. Не звертайте увагу. Це в мене такий камуфляж. Я ж маю якість захищати свою ніжну і наївну внутрішню натуру від зла, з яким борюся.

Костельник. Але ви праві в тому, що нам не варто поспішати.

Йосифа. Чому ж?

Костельник. Тому, що після слів пані Марійки, я відчуваю, що ми таки відчинили таємну браму. І гріх буде не зазирнути туди глибше! Ходіть на нічний спочинок, а завтра - з новими силами і освіженим духом берімося до праці! Перше засідання Ординіятської комісії у справі надзвичайного явища в Бродах оголошую завершеним!

Дорожинський. Амінь.

Стефко. Не забудьте купити чоколядку!

Сцена 7

Марійка сидить на стільці. Світло лише на ній, довкола нікого немає, темрява, по боках миготять відблиски незвіданих обшарів Всесвіту.

Марійка. Десь у послідніх днях падолиста сего року доктор Лопатинський купив яблук і тісточок. Я всім у хаті роздавала ті яблука і тісточка. й прийшло мені на гадку, що блаженної пам'яті брат мій Василько дуже любив яблука. Навіть як був хорий на дезинтерію перед смертю і не вільно йому було їсти яблук, то мав він цілий кошик своїх власних яблук, яких щоденно оглядав, бавився ними. Дуже просив усіх, цілими годинами плакав, щоби йому дозволити хочай одно зїсти. Такого дозволу не міг дістати, але не з'їв ані одного яблука, хоч їх все мав у руках, Я для того хотіла зробити Василькові приємність і переконатися: чи він се спостереже, тож найгарнійше і

найбільше яблуко дала я до скриньки під ліжком там, де лежить його олівець і папір. Того вечера він на письмі подякував за яблуко. На зачудування всіх нас присутніх яблуко зі скриньки зовсім щезло. Ми не вірили своїм змислам і кілька разів питали його: чи він таки дійсно взяв яблуко? Він кождий раз відстукуванням се твердив. Я перешукала зараз цілу пачку, а раненько цілий покій. Але яблука не було. Вже потім, як Василько взяв яблуко і ми се сконстантували, ще того самого вечера, коли ми говорили о чімсь іншим, а свічка була згашена, виразно було чути, як він бавився, тим яблуком, підкидаючи ним у той спосіб, як діти м'ячем, ловив його до рук, стукав ним до пачки. Я питала його: чи він ним бавиться, відповів: так. По якімсь коротеньким часі написав сам від себе: „Прошу мені купити яку грушку“ .

Сцена 8

Ніч. Темний коридор. В будинку тихо, всі ніби сплять.

Виходить Костельник і стикається із Марійкою. У них в руках свічки.

Марійка. Ой! Це ви?

Костельник. Це я! Не бійтеся. Це лише я... Ви ще не спите?

Марійка. Я вже, власне, йшла до себе. Затрималася з книжкою... Вночі так добре читається, коли ніхто не заважає.

Костельник. О так! Я це добре знаю. Розумію вас як книголюб книголюба. А все-таки ми правда чимось споріднені душі, чи не так?

Марійка. Ну, мабуть. Ну, тоді, до... Добраніч...

Костельник. Добраніч! А... А ви б не хотіли... провести разом зі мною спіритичний сеанс?

Марійка. Зараз? З вами?

Костельник. Так. Якраз хороший час, майже північ.

Марійка. А може вже завтра?

Костельник. Завтра буде робота Комісії. А я зараз кажу про інше.

Марійка. Про що?

Костельник. Хочу провести один експеримент. Мені здається, у вас є неабиякі задатки до духовного бачення. І чуття.

Марійка. Ви думаєте? Але вже... пізно...

Костельник. Маріє. Ви вже ж доросла дівчина. Хіба вас ще кладуть у ліжко за годинником?

Марійка. Ні... Але...

Костельник. Тоді ходімте. Я наполягаю! Це недовго.

Костельник бере Марійку під руку, заходять у вітальну кімнату. Костельник ставить свою та Марійчину свічки. Вони сідають за стіл.

Костельник. Довкола нас буяє духовний світ. Незлічимі духовні сутності кружляють у ефірному танку над нашими головами. І часом, межа між нашими світами витончується і майже зникає. Як ось зараз, коли завершується один день і народжується новий. Ви чуєте? Прислухайтеся!

Марійка. (прислуховується) Не чую. Вибачте.

Костельник. Ви все чуєте. Просто ще не знаєте цього.

Раптом лунає бій годинника - північ.

Марійка. Ой!

Костельник. Ось! Це знак! Ефірні механізми закрутилися, спіритуальні канали відкрилися! Давайте зробимо один експеримент. Візьміть мене за руки.

Костельник бере долоні Марійки в свої.

Костельник. Чи знаєте ви, що античні філософи вірили у особливий стан душі, який дозволяє підноситись вгору і сприймати вищі форми буття? Вони називали цей стан манія - але це не та психічна хвороба, яку ми називаємо цим словом сьогодні. Це благородне безумство, яке здійсмає нас до богів! І я... Я зараз відчуваю цю манію!

Завдяки вам! (Костельник заплющує очі, декламує):

Фантазіє! ти сило чарівна,
Що збудувала світ в порожньому просторі,
Вложила почуття в байдужий промінь зорі,
Що будиш мертвих з вічного їх сна!¹

Марійка. (намагається забрати свої долоні з рук Костельника) Перестаньте! Які мертві, ви про що? Мені страшно!

¹ Вірш Лесі Українки

Костельник. Не лякайтеся! Це поезія! Це поезія, яку породжує моя манія! А мою манію породжуєте ви! Ви премудра і висока богиня-Фантазія, просто ще не знаєте цього! Ви сьайноока Муза! (продовжує декламувати):

Фантазіє, богине легкокрила,
Ти світ злотистих мрій для нас відкрила
І землю з ним веселкою з'єднала!

Марійка. Яка манія? Ви маньяк?

Костельник. Я поет! Я поет завдяки вам! Ви - мої двері у вищі світи! Ви - моя веселка!
Я зрозумів це одразу, як вас побачив!

Раптом із сусідньої "Василькової" кімнати лунає скрип і стукіт.

Марійка. Ой!

Костельник. Ой!

Обидвоє підхоплюються і притискаються один до одного.

Марійка. Це що? Там привид?

Костельник. Я.. не знаю... Це страшно...

Марійка. Як? Ви ж член Комісії з розслідування привидів. Як вам може бути страшно?

Костельник. А ось так... Я ніколи не робив це сам, уночі... Без Комісії.

Марійка. Не бійтеся. Це, мабуть, просто Василько.

Костельник. Він нас не буде чіпати?

Марійка. А чого б це він нас чіпав? Він же ж добрий дух!

Костельник. А, точно, точно... Це добре. Ви знаєте - вдень "вищі світи" - це одне, а вночі - це трохи інше...

Марійка. Не бійтеся. Скажіть йому щось.

Костельник. (схвильованим шепотом) Васильку! Це ми. Не чіпай нас, добре? Дякую тобі...

Тиша. Один слабенький удар.

Марійка. Він каже "добре". Ходімте звідси. Пізно вже.

Костельник. Добраніч, Васильку.

Вони виходять.

За якусь мить двері у "Василькову" кімнату відчиняються, з'являється Йосифа в нічній сорочці з горщиком в руках.

Йосифа. Ойой... А що ж це було? Сиділи, трималися за руки... Він вірші читав... Ох, буде скоро, мабуть, якась новина у нас... Шкода, що їх схарапудила... Ось так Василько і жениха в хату привів... Хороший ти мій, синочку любий...

Сцена 9

Вітальна кімната.

Усі в зборі крім Костельника. На столі кава і пляцки. Хтось кавує при столі, хтось собі примостився де-інде.

Дорожинський. Які чудові тістечка! (до Йосифи) Це ви, мабуть, замовляли у Львові в цукерні Залевського? І з якої це нагоди?

Йосифа. Та де, йой! То прості пляцки, прошу пана. Сама напекла.

Дорожинський. Незрівняні тістечка! Гадаю, до вас слід направити ще одну Комісію - у справі незвично смачних тістечок!

Йосифа. Та йой, шо ви таке кажете, давайте я вам ще покладу!

Дорожинський. Хоча, ви знаєте, мені одного разу справді довелося професійно розбиратися з випічкою. Викликали мене в справі екзорцизму. Я приїжджаю, зі своєю валізкою, все як має бути, кажу - ну, ведіть мене до навіженої особи. А мене приводять, ви уявляєте - до весільного пляцка! Великий такий пляцок, з кремом, з родзинками, чоколядними лебедями - і біснுவатий! Крутиться, підстрибує, плюється кремом, а вираз коржів такий, як ніби він лається, причому дуже грубо. Так біснується, що довелося весілля зупинити. Ну я розпитав, виявилось, що цього пляцка прислав колишній хлопець молоді, якому вона раніше відмовила.

Йосифа. Сятий Боже милосердний. І що ж ви зробили?

Дорожинський. Та що - я його з'їв. З'їв і свяченою водою запив.

Йосифа. І що? Вийшли біси?

Дорожинський. Та вийшли, прошу пані, але не зразу, а на другий день зранку. Так виходили, що я аж свій нічний горщик, перепрошую, розбив. З чистого фаянсу, дуже шкода було.

Деодат. Оригінальна метода.

Дорожинський. Але нікому не раджу повторювати в домашніх умовах. В мене просто нутро свяченою водою загартоване.

Деодат. Жахлива річ, ці всі екзорцизми... Не приведи Господи...

Марійка. А де ж це пан Григорій Костельник?

Дорожинський. А він там якусь спеціалізовану літературу читає. Готується до вечірнього сеансу. Казав, скоро буде.

У кімнату входить Костельник.

Він виглядає дуже дивно - вбраний у білі спідні штани та білу спідню сорочку, на голові білий рушник, як в Авраама. Костельник поважно і величаво озирає присутніх.

Костельник. Вітаю, шановне панство.

Всі теж з ним вітаються.

Раптом Костельник рвучко підходить до Йосифи. Починає робити перед її обличчям якісь паси руками.

Костельник. Скажіть, пані Йосифо, ви нічого не відчуваєте?

Йосифа. Та ні... Нічого...

Костельник. (зміщує руки) А так?

Йосифа. Та ні. А що я маю відчути?

Костельник. Ектоплазмичні флюїди, прошу пані. А може так?

Йосифа. Ні. Нічого...

Костельник ходить по кімнаті, роблячи руками дивні паси.

Костельник. Десь вони тут мають бути... Я майже їх відчуваю... Майже... (дивиться на всіх трохи безтямним поглядом)

Деодат. А що, власне, діється, пане Костельнику?

Костельник. Як це що діється? Працює Комісія!

Деодат. Ну, та певно, що Комісія... Але що ви, власне, шукаєте?

Костельник. Ектоплазмичні флюїди - це залишки чи відблиски потойбічної тонкої матерії, які залишаються після явлення духовного явища. В усіх книгах зі спиритуалізму вказано, що мають бути флюїди. Їх можна згущувати в повітрі спеціальними рухами, і тоді їх можна відчути.. Ось так.

Костельник знову робить паси руками, цього разу перед обличчям Деодата. Той лячно відсторонюється.

Костельник. Я щось відчуваю... Я щось безперечно відчуваю... Якийсь тонкий дух, чи, скоріш, тонке вражіння вислизаючого духу... Так, так, так... Ось, ось, я вловив його! Я йду за ним! Це щось примарне і прекрасне, як відлуння ангельського голосу.... О Господи! Я це відчуваю! Панове, ви розумієте? Я відчуваю це! Все як у книжці! Проникливий зефірний подих духовного єства... Пане Дорожинський, беріть зошит і ручку! Я буду розповідати про свої відчуття від флюїдів, а вас прошу записувати. Вперше на Галичині, практичне досвідчення ектоплазмичних слідів! Отже, я відчуваю... (Костельник заплющує очі) Це як ніби вітер повіяв із райського саду... О, божествений дух! Нард і шафран, аїр і кориця з усякими запашними деревами, мира й алое з усякими кращими ароматами. Піднявся вітер з півночі і повіяв на сад ефірний — і полилися аромати його! (Костельник вже не тут, він ніби впадає у транс) Розпустилася виноградна лоза, розкрилися бруньки, розцвіли гранатові яблука. Мандрагори небесні пустили пахощі...

Костельник кружляє по кімнаті, дедалі ближче до столу, а Дорожинський все старанно записує.

Дорожинський. “Ман-дра-го-ри... пус-ти-ли...” ...А можете повторити? Що пустили мандрагори?

Аж тут Костельник із заплющеними очима втирає носом у пляцки Йосифи.

Костельник. Ісусе! Я в раю? (Розплющує очі, здивовано дивиться на свій ніс, замащений пляцком) Що це?

Йосифа. Це... мої пляцки, прошу пана.

Костельник. Пляцки?

Йосифа. Так. Сьогодні напекла. З цинамоном, кардамоном і мускатним горіхом.

Костельник. Кардамоном... (розгублено витирає ніс, облизує пальці)

Дорожинський. Дуже добрі пляцки, пане Григорію! Дуже раджу скуштувати.

Костельник. (до Йосифи) Люба пані, ну як ви могли! Тут флюїди літають, а ви пляцків напекли. З кардамоном... Провалили весь експеримент...

Йосифа. Йой! А що ж не так? Чим мої пляцки вам завинили?

Костельник розчаровано махає рукою. Дивиться на плячки, бере один, починає з апетитом жувати.

Костельник. А плячки справді чудові... Не будемо гаяти часу. Ми не просто стоїмо на порозі - ми його вже переступили. Сьогодні ввечері все підтвердиться. А зараз, поки чекаємо останнього вирішального сеансу, я пропоную - створити Галицьку спіритичну спілку.

Стефко. Артистичну сопілку?

Костельник. Спіритичну! Спілку!

Йосифа. А що це?

Деодат. Це щось як "Маслосоюз"?

Костельник. Час настав! Пора заявити про галицьких привидів на повен голос!

Йосифа. А навіщо це нам?

Дорожинський. Прошу пані. Просто живемо в таку епоху, що один індивід нічого не вдіє. Навіть якщо це привид. Треба об'єднуватися. Боротися за свої права!

Деодат. Які це наші права?

Дорожинський. За права привидів і їх власників! От як власники автомобілів - а ви чим гірші?

Йосифа. То ми власники привида?

Дорожинський. Ну певно. У вас же ж є привид? І це вже майже офіційно підтверджено.

Йосифа. Але ж... Це ж наш син... Ми не власники, ми... батьки.

Дорожинський. Знову те саме... Ну от як вам пояснити...

Костельник. Пане Дионизію. Не треба тиснути. (до Йосифи). Звісно, йдеться про вашого сина, про вашу пам'ять про нього. Але - це вже не зовсім ваш син. Це явище духовного світу, феномен космічного масштабу. Розумієте? Ви залишилися тут. А ваш син... Полинув далі. Вище, тонше, ясніше! Грубо кажучи, в нього вже трохи інша родина, інше середовище...

Дорожинський. Він від вас, та як би, за зятя пішов - але до ангелів.

Йосифа. Ага, тепер розумію!

Стефко. А чого ж він тоді нас повернувся?

Дорожинський. Ну, як чого - шоколадку взяти.

Костельник. Ну, не треба так. Він повернувся, щоб явити вам вищий світ. Засвідчити іншу реальність. Бо ви гідні цього!

Деодат. Я так і думав.

Йосифа. Бачите, що таке хороший син. А от в сусідки нашої, Капралихи, синок пішов на підвищення, його перевели у Львів, так і забув про них - вже десять як років, як до них не приїжджає. Тільки пачки з мармулядою поштою шле. А наш - з того світу явився.

Костельник. Саме так! Отже. Хто за те, щоб заснувати Галицьку спіритичну спілку?

Всі підіймають руки.

Костельник. Прекрасно. (до Дорожинського) Запишіть в протокол. (Той записує).

Тепер, нам потрібно обрати Голову нашої спілки.

Деодат. Ну, голова в нас це ви, пане Григорію.

Дорожинський. Хто за пана Костельника?

Всі окрім Костельника підіймають руки. Дорожинський записує.

Костельник. Ну добре. Тепер пропоную обрати вченого секретаря. Висуваю кандидатуру Пана Григорія Дорожинського.

Всі підіймають руки. Дорожинський теж, але потім спохоплюється і опускає. Бере протокол, записує.

Костельник. Ну, і тепер нам потрібен почесний віце-президент. Пропоную пана Деодата Демчинського, шановного господаря хати і привидовласника.

Всі підіймають руки. Дорожинський записує. Всі плескають.

Костельник. Це ще не все. Для повного складу нам знадобиться почесна дама-секретар, тому пропоную...

Дорожинський. Пані Йосифу!

Костельник. Хто за?

Всі окрім Йосифи підіймають руки. Дорожинський записує.

Костельник. А на роль почесної Музи нашого скромного товариства я би попрохав юну, але мудру панну Марію. Дозвольте вашу руку, панно, на знак нашої спільної товариськості...

Марійка. (ховає руку) Ой, ні. Я не хочу.

Йосифа. Марійко... Дай руку пану Костельнику! Не будь, як таво. Бачиш, важливі речі вирішуєм.

Деодат. А чи не зарано, руку...?

Йосифа. Нічого не зарано. Хтось собі спав, а хтось вже і познайомився поближче...

Костельник. Пані, повірте, я лише з найкращими, найчеснішими намірами....

Деодат. Ви про що?

Йосифа. Я тобі потім поясню.

Дорожинський. Шановне спілчанство, нам потрібно завершити обрання керівної ланки нашої Спілки. Протокол сохне!

Деодат. Ну добре. Нехай Музою буде Марійка. Ну, а хто ж іще? Благословляю...

Йосифа. От і добренько.

Дорожинський. Прошу голосувати.

Всі окрім Марійки підіймають руки. Дорожинський записує.

Костельник. Чудово. Вітаю вас, зі створенням першої Галицького спіритичної спілки!

Стефко. А я?

Всі дивляться на Стефка.

Стефко. А я ким буду? Без мене нічого би не було! Хто лежить в ліжку під час явища?

Костельник. Гм. Справді. Забули про важливого учасника. Хто за те, щоб обрати

Стефка... гм... секретар вже є...

Дорожинський. А давайте, цим... Пажем. Були такі пажі, я в книжках читав.

Костельник. Пажем! Обов'язково! Це чудово! Наша спілка буде мати свого почесного пажа!

Стефко. Добре. Я згоден.

Всі, і Стефко теж, підіймають руки. Дорожинський записує.

Костельник. Вітаю вас! Запам'ятаймо цей вікопомний момент! Коли український привид явив себе світовій спільноті!

Деодат. Ну що - за Спіритичну спілку не гріх і спірИтусу випити? В мене є одна настоянка... На ладані. Пан Роман з парохії якось презентував.

Дорожинський. О, на ладані - це сильно. Екзорцисти двома руками за. Але чекайте. Ще один маленький момент... Я, як вчений секретар Спілки, мушу запропонувати до затвердження один важливий документ, без якого ми не можемо продовжувати спільну працю.

Костельник. Так. А що це, пане секретарю?

Дорожинський. Це угода про передання явища в опіку Комісії.

Деодат. Як це? Навіщо в опіку?

Йосифа. Яка опіка? Це ж наш син!

Дорожинський. Ну, ви знову за старе... Передусім це явище. І ми мусимо офіційно закріпити його за нашою Комісією, щоб вона могла його нормально дослідити. А то ж як - а раптом інші пронюхають, приміром тота пані Бауер, і також будуть претендувати. На наше явище. Та самозванка то вже конче свої лапи накладе... Дивуюся, чому вона ще не тут.

Деодат. І що ж тепер?

Дорожинський. А ніщо. Просто має бути угода з власниками привида, тобто вами. Що свого привида, умовна назва "Василько", ви власновільно передаєте в опіку Галицькій спиритичній спілці... - і Ординаріятській комісії.

Йосифа. Ні за що! Це наш син!

Костельник. Пані Йосифо. Нехай ваш син. Але ж ви подумайте. Ми його не забираємо. Ми просто беремо його всі в спільну опіку. Ми ж тут усі свої, до однієї Спілки входимо.

Йосифа. Ну але як? То вже не буде наш син?

Дорожинський. Він вже не ваш син.

Костельник. Буде. Буде! Але не лише ваш...

Марійка. Мені це не подобається...

Деодат. А якщо не підпишемо?

Дорожинський. Ну, тоді... Тоді не буде ніякого дослідження, не буде духовних відкриттів, не буде Спілки. ...Не буде ніяких почесних віце-президентів...

Деодат. Чекайте... Ну та можна і підписати... Що тут такого.

Йосифа. Ну але як так можна? - в опіку... Свого рідного мертвого сина...

Деодат. Не нагнітай. От ти подумай - хто в нашої сусідки Капралихи син?

Йосифа. Солідний син. В банку служить.

Деодат. От. І що - його хтось знає? Про нього в газетах пишуть?

Йосифа. Ні.

Деодат. А в нашої сусідки Канцірихи?

Йосифа. Теж солідна людина. Залізничник.

Деодат. І хто про нього знає? Крім його родини і колег по роботі?

Йосифа. Ніхто.

Дорожинський. (Підхоплює думку Деодата). А тепер уявіть - вашого сина всі знають, його фото друкують в газетах, його портрети висять в салонах, його ім'я на вустах шановних науковців в академіях, про нього пишуть статті... Не остання людина серед померлих буде...

Йосифа. О, а я колись так мріяла, щоб наш Василько прославився... Хоч би на мить...

Дорожинський. Все буде. Просто підпишіть отут.

Марійка. Мамо, може не треба?

Йосифа. Ох, Марійко. Це ж доля наша нарешті прийшла. З Васильком з того світу повернулася. Василька в люди виведемо, а там і твоє щастя оно на підході...

Марійка. Ой, мамо, ну що ви таке кажете....

Йосифа. Кажу, що все буде добре в нас скоро.

Костельник. Бо ви того гідні!

Дорожинський готує папір з документом, всі підписують, Стефко підходить останній.

Стефко. (вже з ручкою в руках) Але ж мені можна буде й далі бавитися з Васильком?

Костельник. Чому ні, дитя.

Дорожинський. Але за згодою всіх членів Спілки.

Стефко підписує.

Сцена 10

Стефко, сидить на стільці, вбраний як паж. Світло лише на ньому, довкола нікого немає, темрява. По боках миготять відблиски незвіданих обшарів Всесвіту.

Стефко. Дня 26 листопада 1922 року рано около години пів до дев'ятої встав я, і через вікно побачив гурток людей, котрі не спускали очий, дивилися на вікно на стриху нашої хати. Почув я рівночасно м'явканне кота. Пішов я тоді сам на стрих і побачив там кота. Кіт той, коли я до нього приступив, витріщив очі, і не хотів утікати. Вечером того ж дня я, Стефан Демчинський був присутній, коли прийшов дух Василька. Спочатку зачало дивно стукати і драпати в комині. Доктор Лопатинський, який був присутній запитав - „Чи то ти, Васильку?“, але не одержав відповіді. Ми пізнали, що се був інший дух, а не Василько. По кількох хвилинах спокою, застукав знова дух, але вже в цілком інший спосіб. На запитанні Марійки - „чи се є Василько“, дух відповів. що так. Коли його запитали, чи перед тим був інший дух, Василько написав на карточці: „Се був чорт“. Ми страшно були перелякані тим. Потім за хвилю написав він карточку: „Та кіцька на стриху, то був чорт“. На питанні, що маємо зробити, аби вигнати чорта, Василько написав: „посвятити стрих“. На питанні доктора Лопатинського, - скільки мінут або кілька секунд потребує, щоби прилетіти з цвинтару до хати, не міг Василько вистукати

числа, зате написав на картці: „пів секунди“. Відтак написав на новій картці: „я більше не можу зістати, бо мене Господь Бог закликав“ .

Сцена 11

Деодат, Костельник і Дорожинський стоять біля дверей в “темній кімнаті”. Там зараз горить лампа.

За ними в дверях стоять, зазираючи в кімнату, Йосифа, Марійка і Стефко.

Костельник. Попросимо нашого шановного пажа зайняти позицію, необхідну для реалізації явища.

Всі дивляться на Стефка.

Стефко. І що, і де той паж?

Всі дивляться на Стефка.

Стефко. А!

Стефко швиденько займає “позицію” на ліжку.

Відразу ж з-під ліжка лунає постукування.

Костельник. Васильку, то ти?

З-під ліжка чується незрозуміле грюкання.

Костельник. Васильку, чи ти будеш відповідати, в ім'я Христа.

Те саме грюкання.

Марійка. Васильку! То ми! Будеш говорити з нами?

Один удар.

Деодат. Ну, питайте його щось. А то він довго чекати не буде - піде.

Костельник. Васильку - чи знаєш ти.... чи знаєш ти... - де зараз є найсвітліший цісар Франц-Йосиф?

Один удар.

Костельник. І де він?

Незрозуміле постукування.

Дорожинський. А ви вкладіть йому картку у скриньку, хай відпише. Бо тут стуканням не поясниш.

Костельник витягує скриньку, вкладає листок, засовує назад.

Під ліжком щось вовтузиться, потім вилітає скринька.

Костельник бере листок.

Костельник. (читає) "Цісар є тут зі мною".

Дорожинський. Гм, цікаво - "тут зі мною" - це де? Під ліжком?

Деодат. Питайте щось таке, для справи. Щоб ви могли вже зробити свій офіційний висновок.

Костельник. Так, так. Я, власне, намагаюся сформулювати. ...Васильку. Чи ти нас бачиш?

Один удар.

Костельник. А чи нас чуєш?

Один удар.

Костельник. Ось! Є контакт!

Йосифа. Ну та ясно, що є. І вчора був.

Костельник. Пані Йосифо, я розумію, що мої питання трохи... дивні. Але це нам потрібно для експерименту. Пане Дорожинський, прошу запротоколювати ці відповіді. (той записує. Костельник звертається до Василька) ...Васильку!

Раптом під ліжком щось дуже товчеться. Чується неприємне шкряботіння по підлозі.

Костельник. Васильку! Чи знаєш, про що я зараз думаю?

Тиша. Тоді знову голосне дряпання.

Дорожинський. Треба паперу йому засунути. Питання не з простих.

Костельник вкладає в скриньку чистий папір, засовує під ліжко. Чується совання, дряпання, гуркотіння.

Раптом скринька вилітає з-під ліжка немов викинута сильним ударом. Скринька перевертається, з неї все висипається. Зворотного листа немає.

Дорожинський. О, так так... Щось це не подібне на святого ангелика...

Костельник. Васильку, скажи нам - це ти, чи це злий дух?

Один удар, але за ним зразу серія інших ударів.

Костельник. Ми не розуміємо. Прошу ясніше.

Торохтіння і гуркіт.

Марійка. Чекайте! Ми ж забули чоколядку!

Марійка біжить на кухню, приносить чоколядку, вкладає у скриньку, засовує. Скринька майже негайно вилітає знову, перекидається. Чоколядка там. Лише трохи надірвана. Костельник бере чоколядку, оглядає.

Костельник. Надірвана. Але не кусана.

З-під ліжка чується гучне дряпання по підлозі.

Дорожинський. Це ж які пазурі треба мати.... Ану-но, покладіть хтось до скриньки хреста.

Марійка вкладає в скриньку хреста. Засовує.

Тиша.

Костельник. Хреста святого поважає. Запишіть це, пане Дионізію.

Раптом зі страшним гуркотом скринька вилітає з-під ліжка. З неї випадає хрест, падає розп'яттям донизу.

Дорожинський нахилиється, дивиться.

Дорожинський. Так... Розп'яттям донизу... Що будемо робити?

Марійка. Васильку, то ми! (до Костельника) Дайте йому знову ту чоколядку.

Дорожинський. Зачекайте, прошу панно. Як це так - він хрест кидає, а ми йому чоколядку?... Тут не цукерки, тут требник потрібен, і свята вода! (до Василька) Чи хочеш ти, щоб ми відправили службу на твою інтенцію?

Серія ударів. Грюкіт, гучний стукіт врзнобій.

Дорожинський. Не хоче служби, чортяка!

Йосифа. Він не чортяка! Просто дайте йому трохи спокою! Він просто рознервувався!

Дорожинський. А чого це він рознервувався?

Йосифа. Бо він малий. І йому, може, страшно!

Дорожинський. Чого це йому страшно? Від хреста йому страшно? Цікаво, цікаво...!

Йосифа. Просто страшно - від криків!

Дорожинський. Від криків і хреста йому, бачте, страшно!

Стефко. І мені! Мені теж страшно!

Стукіт і дряпання посилюється. Раптом кімнатою починає кружляти вихор, вікна гримлять, двері шатаються і скриплять.

Йосифа. Синку! Не нервуйся! То є ми, твої батьки!

Стефко. Мамо, то ви мені, чи Василькові?!

Йосифа. Василькові! І тобі!

Дорожинський. Де моя валізка! Тут кола осинового треба!

Від сильного вихору гасне лампа. В темряві все впадає в повний хаос. Стефко і Йосифа кричать і гойкають, Марійка молиться. Деодат шукає свічки. Дорожинський знайшов валізку і кропить все наліво і направо святою водою.

Дорожинський. Запаліть світло! Мені треба бачити, куди бити кілком!

Костельник. Що ви робите! Заберіть кілок!

Дорожинський. В ім'я Бога і Трійці Єдиної, в ім'я Отця і Сина, і Святого Духа, втікайте, злі духи, з того місця, не дивіться, не слухайте, не нищіть...!

Йосифа. Що ви робите! Наш син не є чорт!

Дорожинський. Як то не чорт? А хто ж? ...Іменем Бога наказую вам: "Віддаліться і не повертайтеся більше сюди!". Амінь!

Деодат. Та чекайте ви! Не махайте кілком! Дайте свічку запалити!

Дорожинський. Нехай біжать від лица Його всі ненависники Його. Як щезає дим, нехай щезнуть, як тане віск від лица вогню! Ану де ти, бісе? Ану підходь! Я тобі зараз, холера!

Сильний стукіт. Зі стільця злітає кошик і поцілює Дорожинському в голову.

Дорожинський. Ай! Убивають, демони! (тікає з кімнати).

Марійка. (до Костельника) Пане Костельнику, зробіть щось!

Костельник. Тиша! Всім тихо! Шановні члени Спілки! Попрошу тиші!!!

Всі замовкають. Стукіт теж. Деодат нарешті запалює свічку.

Костельник. Васильку, скажи нам! Чи є ти тут зараз, чи це якась інша погана душа перед нами біснується?!

Тиша.

Костельник. Васильку!

Йосифа. Васи-ильку-у!

Тиша.

Сцена 12

Вітальна кімната. Всі сидять, хто де. Дорожинський прикладає до голови мокрий рушник.

Костельник. (похмуро) Позачергове засідання Галицької спиритичної спілки оголошую відкритим.

Дорожинський. Яка спілка! Бачите? Ви бачите? Що цей чортяка мені зробив?

Костельник. Пане вчений секретар. Не поспішайте з висновками.

Дорожинський. Я не секретар! Все, вистачить цієї забави. Все і так ясно.

Костельник. Що вам ясно?

Дорожинський. Як що? А оце? (показує на лоба) Міг мене вбити запросто!

Марійка. То не він.

Дорожинський. А хто? Скажете вітер?

Марійка. Не вітер. То я.

Дорожинський. Ви?!

Марійка. Ви своїм кільком ледве маму не зачіпили. Я не знала як вас зупинити...

Дорожинський. По-перше, я не вірю, що то були ви. Я сам бачив, як кошик піднявся і полетів на мене. По-друге, ви не ви, різниці нема. Я пишу запит на проведення екзорцизму. Якогого швидше.

Йосифа. Що це ви надумали! Який екзорцизм!

Костельник. Пане Дионизію! А Спілка!

Дорожинський. Спілка з чортами?! То не до мене, прошу пана.

Йосифа. Що він надумав?

Костельник. Буде екзорцизувати. Йому не вперше...

Деодат. Але ж як це? А як же ж все? Голова, секретар, почесний віце-президент?

Туристи, капличка?

Дорожинський. Забудьте. Хочете, щоб сусіди вам хату спалили? Тільки обряд екзорцизму.

Марійка. Він правда буде робити екзорцизм?

Костельник. Є ще один варіант.

Йосифа. Який?

Костельник. Можна просто усунути явище. Без екзорцизму.

Деодат. А як?

Костельник. Ви кажете, що явище являється лише, коли Стефко лежить на ліжку?

Деодат. Так.

Костельник. Тоді заберіть ліжку з тієї кімнати і забороніть Стефку на ньому лежати.

Марійка. Ні! Як це так! Усунути Василька?

Костельник. Іншого виходу я не бачу. Інакше буде екзорцизм.

Дорожинський. Буде!

Марійка. Ні! Так не можна!

Йосифа. Я теж не дам свого сина усунути! Деодате! Скажи щось!

Деодат. Кгм... Ну, панове комісіянти. Так теж не пасує - усувати привида, який є нашим сином. Ви казали, що ми власники цього привида. То ми, як власники, є проти цього.

Дорожинський. (витягує папірець) А це що? Ви ж самі підписали, всі одногосно! Йосифа. Що це?

Дорожинський. Пане Костельнику, нагадайте їм.

Костельник. Це... Це угода про передання вашого привида в опіку Комісії.

Дорожинський. Ось, так! Він вже не ваш привид. А комісійний!

Костельник. (щиро вигукує) Ну, подумайте ж ви! Якщо просто тихо-мирно не усунемо, то пан Дорожинський тут таке влаштує! Вам треба, щоб вашого сина ганяли хрестом і требником? Як демона якогось? ...Хто за те, щоб усунути явище?

Ніхто не підіймає руки. Лише Костельник.

Костельник. Хто "проти"?

Дорожинський потирає кілок і обводить усіх важким поглядом. Теж ніхто не підіймає руки.

Костельник. Більшістю голосів Спиритична спілка постановляє - усунути явище шляхом винесення ліжка. Саму Спілку я, як голова, оголошую ліквідованою. Запротоколюйте, пане Дорожинський.

Дія 3

Сцена 13

Дім Демчинських. Вітальна кімната. Світла, прибрана, все як у людей. З протилежного боку від входу з вулиці - двері в іншу кімнату - напівпрочинені. За ними просто інша кімната, нічого такого, ніякої темряви.

Посеред кімнати великий стіл. За ним сидять Деодат, Стефко, Марійка.

Вони щойно поїли. Але одна тарілка збоку стоїть ще повна.

Йосифа. (Дуже швидко, ковтаючи слова і звуки, під кінець взагалі нічого не розібрати) Дякуємо Тобі, Христе Боже наш, що Ти наситив нас земними дарами, не позбав нас і

Небесного Твого Царства, але, як прийшов Ти, Спасе, поміж учеників Твоїх і мир дав їм, прийди до нас і спаси нас. Амінь.

Деодат. А що це таке, Стефку, в тебе під оком?

Стефко. Та... То той свинячий писок... Знову зачіпався...

Деодат. Охох. І куди вчителі дивляться... А дома чого сидиш? Поїдь десь на ровері повозися.

Стефко. Ровер поламаний...

Деодат. А як то так? Був же ж справний!

Стефко. Та був. Я вчора коло старої груші їхав.

Деодат. І що?

Стефко. І мені здалося, що мене Василько кличе... То я звернув туди і в яму впав, між бур'янів...

Йосифа. Не було Василька?

Стефко. Не було...

Деодат. (до Марійки) Я там тойво... Гойдалку зрихтував. З подушечкою. То йди собі погодайся трохи.

Марійка. Не хочеться.

Деодат. Хопців можеш запросити. Хай погойдають, тільки щоб пор'ядно.

Марійка. Не хочеться...

Деодат зітхає. Дивиться на Йосифу. Бачить вазу з пляцками.

Деодат. О, жінко, то ти ще й пляцків напекла, а мовчиш!

Бере один, пробує їсти. Виймає з рота дивиться.

Деодат. А то що за такі пляцки в тебе? Не годен з'їсти...

Йосифа. Тьху на тебе, ти що не бачиш? То ж старі... Я не прибрала, то почерствіли...

Деодат. А, шоб його... (випльовує рештки пляцка, кладе назад в вазу).

Сидять, мовчать.

Раптом з дверей кімнати виходить Дорожинський, в халаті поверх сорочки і штанів.

Дивиться на всіх. Бачить тарілку з борщем, сідає, потирає руки.

Дорожинський. О, борщ. Дякую дуже. Я знав, що ви на мене зла не тримаєте. Ви ж розумієте, що то ж робота в нас така. (наливає зі своєї пляшечки собі в чарку, випиває. Сьорбає борщ). Ну, ви не думайте. Ми би самі вже зразу звідси поїхали. Але все ніяк

нам ту печатку в канцелярії не поставлять... Бюрократія клята. А борщ добрий! А на нас то часто люди сердяться... Робота в нас така... А ви от не сердитесь. Борщу дали. Святі люди...

Марійка. А то не вам борщ - то Василькові.

Дорожинський. А, ну нічого. Мені не зашкодить. Я оно святої води ликнув. А Василькові вже не треба.

Дорожинський доїдає борщ, розпускає пасок і задоволено роззирається. Марійка непомітно підсовує до нього вазу з пляцками. Той помічає, радісно бере рештки пляцка, виплюнутого Деодатом, жує.

Дорожинський. Гм, а пляцки шось вам не вдалися цього разу, пані Йосифо. Якись тверді і водянисті...

Стефко. То такий попався, ви інший візьміть.

Дорожинський бере інший. Кусає, ойкає. Випльовує, кладе на стіл.

Дорожинський. Рецепт поміняли чи що?

З кімнати заходить Костельник. З винуватим виглядом сідає за стіл.

Костельник. Не дають ту печатку, бюрократи канцелярські... Завтра вже обіцяли точно...

Всі сидять мовчки.

Йосифа зітхає.

Йосифа. (до Марійки) Марійко, налий пану Костельнику борщу. Трохи.

Марійка встає наливає.

Костельник. Дякую, панно Марійко... Ви золота дівчина... О, Музо легкокрила... Кгм-кгм... Мда... (сьорбає борщ). ...А знаєте... Сьогодні в канцелярії казали, що недалеко звідси, діти в лісі заблукали. То їх якийсь ангельський голос на дорогу вивів... Цікаво, еге ж? Такого я ще ну чув! Щоб ангел, в лісі... (ніхто не реагує) Ну... Добре... То таке... А борщ дуже файний, прошу пані! (дивиться на вазу з пляцками)

Марійка зітхає, встає, бере вазу з пляцками, викидає у смітник.

Раптом лунає стукіт.

Сцена 14

Йосифа. Василько?!

Деодат. Та ні.. То у двері стукають...

Деодат підходить до дверей, відчиняє, невидимий гість йому щось дає. Деодат зачиняє двері.

Деодат. Документ, з канцелярії...

Костельник. Печатка! (сумно) Дали таки... Ну, пора нам вирушати...

Дорожинський. А я шо. Я давно зібраний.

Дорожинський виносить з кімнати свою валізу, вдягає капелюха, накидає плащ просто на халат.

Костельник все ще сумно стоїть посеред кімнати. Деодат підносить йому валізу.

Костельник. Дякую... Ну що, присядемо перед дорогою?

Всі сідають. Волею випадку Костельник і Марійка опиняються поряд з одного боку столу, як ніби наречені на весіллі. Йосифа дивиться на них, скрушно хитає головою. Костельник сумно дивиться на Марійку.

Мовчанка.

Дорожинський. Ну... То все добре, але нам ще треба ліжко забрати.

Костельник. Що забрати?

Дорожинський. Ліжко.

Деодат. А це чому ж?

Дорожинський. А шо ви хтіли, прошу пана? Ми поїдемо, а ви собі далі ліжко поставите, Стефка покладете і будете знову чортів викликати? Ні-ні. Ідейте, пане Костельник, будемо виносити ліжко.

Деодат. По якому це праву?

Дорожинський. А по такому! (показує усім папір з печаткою) Ось, все написано. “Постанова міської канцелярії... Дозволити Ординаріятській комісії... З конфіскацією ліжка...”. А ви думаєте, чому нам так довго печатку не ставили? Ніяк не могли второпати, навіщо нам ліжко.

Деодат. Тепер второпали, значить?

Дорожинський. Ходімте, пане Костельник.

Костельник винувато дивиться на всіх, затримує погляд на Марійці, потуплює голову. Йде за Дорожинським.

Вони беруть ліжко, виносять з “темної кімнати”. Ставлять його перед вхідними дверима, відсапуються. Демчинські пригнічено на це все дивляться, трохи в ступорі.

Костельник. Може не влізе в двері?

Дорожинський. Влізе, влізе. Я міряв.

Важка пауза.

Деодат. (ніби прокидається) Ні! Не віддамо ми вам скриньки! Немає такого закону! Йосифа. (підбігає хапається за ліжко) І ліжко не віддамо! Це моє фамільне ліжко! На ньому моя бабця вмирали, і ще їхні бабця, і ще прабабця! І я на ньому помру!

Дорожинський. Ступіться, прошу пані! А то помрете просто зараз!

Йосифа. Пане Костельнику! Ви ж уже не чужа людина!

Костельник дивиться на Дорожинського. Той витягає з кишені документ, показує.

Костельник. Добре. Давайте вже пошвидше це все... (береться за край ліжка, підіймає)

Дорожинський. Чекайте. Ще скринька бісівська.

Марійка. Ви не можете!

Йосифа. Скриньку не дамо! Їй богу, не дамо!

Дорожинський витягає з кишені документ з печаткою.

Дорожинський. Як це не віддасте. Тут чорним по білому - “з конфіскацією бісівської скриньки”...

Дорожинський заходить в "темну" кімнату, повертається зі скринькою. Кладе на ліжку.

Дорожинський. (До Костельника) Ну, беремо.

Йосифа і Деодат хапаються за ліжку.

Точиться боротьба. Марійка понуро на все це дивиться.

Йосифа. (тягнучи ліжку на себе, до Дорожинського) А я ж вас прокляну! Не вірите?

Дванадцять іродових дочок-трясовиць напушу на вас, по одній... Вони з вас кров

висмокчуть, жили повитягують, дихання висушать... І валізка вам не допоможе!

Огневиця, Жовтиця, Зимниця, Трясця і Маровиця.... Ходіть сюди, летіть усі!

Дорожинський. Шо ви робите?! Припиніть, прошу пані! Це заборонено! Я в суд подам!

Йосифа. Огневиця, Жовтиця! Зимниця і Маровиця!...

Дорожинський. Пане Костельнику, скажіть їй! Є ж якісь закони!

Стефко. (раптом кричить) Не віддам Василька!

Стефко розганяється, застрибує на ліжку, лягає, вчепившись руками.

Стефко. Я зараз викличу! Він зараз прийде! Він вам покаже! Васильку! Явись!

Васильку! Дуже треба! Дуже треба тебе! Васильку!

Всі завмирають, хто зі страхом, хто з надією.

...Василько так і не являється.

Марійка. (спокійним голосом) Ви убивці.

Костельник. Що?

Марійка. Він вже раз помер. А тепер вдруге помер. ...Ви його убили. То була війна... А

тепер ви... Ви найдорожче вбиваєте, що в людини є - пам'ять. Пане Костельнику! ...А

хочете, я за вас заміж піду? Будемо разом з вами духовні світи відкривати. Я ж ваша

Муза, Фантазія... ...Тільки скриньку лишіть.

Костельник мовчить, не знає, що сказати.

Марійка. Ви стільки книжок читали. А так і не бачите, де ці двері в духовний світ. Вони тут - перед вами. Ми любимо Василька. А він любить нас. І ця любов собі є, і не

вмирає. Отак ці двері й відчиняються. Якщо це правда, що ви мені тоді вночі говорили - то не стійте, як ідол. Відчиніть в собі ці двері.

Костельник. (сідає на ліжко коло Стефка) ...Втомився я, панно Марійко. Просто втомився...

Дорожинський. Ніяких дверей... Все. Баста. Ви чули, як він пазурями своїми, підлогу дряпав?

Йосифа. Ну дряпав... Ну і що?

Дорожинський. Як ну і що? Не ангел, це значить!

Йосифа. Так. Не ангел. Це наш син. А як в нього пазурі, то, нехай, подряпає собі деколи. Ми його всяким любимо.

Дорожинський. Ну знаєте, шановна пані... (Відходить, наливає собі з пляшечки)

Костельник. А ви знаєте, що в мертвих нігті й після смерті ростуть? ...Моя жінка, Стася, в шістнадцятому році втікала від російської армії, заблукала в полі. Замерзла... Така ж юна, як ви Марійко, була. ...Її тільки навесні знайшли, покликали мене на опізнання...

Кожну божу ніч, з того часу, вона до мене в сні приходить... Такою, як я її в там в полі побачив... Без лица, але з от такими нігтями - як пазурі... Я думав, може знайду ті вищі світи, може зустріну її там знову - як ангела, не як гнилий труп... Розумієте? Щоб ті її пазурі з пам'яті вигнати... Щоб її живе обличчя згадати... Але я вже втомився...

Вдавати перед всіма і перед собою - що я все ще вірю в ті вищі світи... Це все дурне... Забавка... Не хочу більше... Не можу.

Всі сідають теж на ліжко. Сидять, мовчать.

Раптом лунає стукіт у двері.

Йосифа. (втомлено) Василько?

Деодат. Заходьте, відчинено!

Двері зі скрипом відчиняються, помалу заходить пані Бауер. Незворушно дивиться на людей, що сидять купою на ліжку.

Деодат і Йосифа помалу підводяться.

Йосифа. Ви до нас?

Костельник. Родина Демчинських?

Йосифа. Так.

Бауер. Тоді до вас.

Деодат. ...А хто ж ви є?

Бауер. Прошу пана, я є Гвеновефа Бауер, професійна медіумка і спіритистка.

Деодат. Що?

Дорожинський. Що?!

Бауер. У вас привид явився?

Деодат. Привид? (озирається на Йосифу). Та ніби у нас. Тільки...

Бауер. Тільки що?

Йосифа. Тільки нема його вже - усунули...

Бауер. Ага... (дивиться на Дорожинського і Костельника) Панове зі Львова.

Зрозуміло... Ну, що - я так бачу, ваші аматорські спроби порозумітися з духом, так би мовити, провалилися наніч.

Костельник. Можна і так сказати.

Деодат. Все було добре, поки ця Комісія не приїхала...

Бауер. Ціла комісія... На одного привида...

Стефко. Його звати Василько.

Бауер. Син?

Йосифа. Син.

Бауер. І що сталося?

Йосифа. (винувато) Пазурями дряпав...

Бауер. І ви його за це усунули? Ясно... ..А вони всі деколи дряпають. І пазурями, і не тільки. Ну, і що ж - ви встигли його спитати, що його турбує? Чому він явився?

Дорожинський. Чоколядку хотів.

Марійка. Ми його і не дуже питали...

Бауер. Ясно... Ну давайте, запитаємо.

Деодат. Зараз?

Бауер. Ну, а коли?

Деодат. Так його ж, уже нема... Усунули...

Бауер. Хто усунув? Оці панове з Комісії? Хм... Не смішіть мене. Покажіть місце появи.

Деодат. Ось, в тій кімнаті (показує на кімнату). На цьому ліжку (показує на поламане ліжку).

Бауер. Файне ліжко... Ще прабабця мабуть, спала? Ну, давайте викликати. В мене часу небагато.

Деодат. Так цей... Ліжко поламали. Як його тепер викличеш?

Бауер. А я навіщо? Я ж медіумка. Сюди? (показує на кімнату)

Деодат. Сюди.

Сцена 15

Бауер заходить в кімнату. Решта недовірливо-зачудовано дивиться їй услід, зазираючи крізь двері. Там темно.

Тиша.

Раптом з темряви виринає Бауер. Вона жує чоколядку. Сідає на стілець, закидує ноги на інший.

Бауер. Чого дивитесь? Знайшла. Під кріслом. "Дануся", моя улюблена.

Пані Бауер сидить жує чоколядку, всі на неї дивляться. Вона доїдає, зіжмакує обгортку, влучно закидує у вазу. Зістрибує зі стільця.

Бауер. Ну що! Чого такі сумні! Сиру давно не їли?

Йосифа. То як? А коли викликати будемо?

Бауер. З такими сумними пиками, ми нікого не викличемо. Хіба поліцію. (підходить до патефону, ставить платівку). Ну, з чого почнемо? З тих, як їх... З блюїдів?

Костельник. Флюїдів?

Бауер. Ага. З них.

Пані Бауер залазить раптом під стіл, зникає за довгим обрусом.

Дорожинський. Що це таке? Що коїться? Це якась шарлатанка.

Деодат. А ви мовчіть. Ви вже накомісували... Хай тепер вона.

Раптом край обрису помалу підіймається, під ним якась постать - неначе привид з дитячої книжки.

Йосифа. О боже. Шо то таке?

Бауер. (під обрусом, "диявольським" голосом) Ха-ха-ха! Хо-хо-хо!

Пані Бауер, прихована під обрусом, відходить від столу, наближається до Дорожинського, обрус стягується зі столу. Вона немов привид трясеться перед Дорожинським.

Бауер. У-у! Відчуваєш блюїди? Ні? А якщо так? У-у-у!

Дорожинський. Прошу пані, ви якась вар'ятка! Ступіться від мене!

Бауер. У-у-у! (серйозним голосом:) А чого це у вас шляфрок під плащем? То у Львові так зараз носять?

Деодат. О! Мій шляфрок! То ще від батька!

Дорожинський. Пардон... Замакітрився. (скидає плащ і халат).

Бауер. (скидає обрус і вихоплює в Дорожинського його валізку) А що тут таке? Завжди хотіла глянути - набір екзорциста! (витає пляшечку зі святою водою, відкриває, нюхає) О Боже! Смердить як дідова самогонка! (надпиває) Ух! І смакує так само.

Дорожинський. Дайте сюди! Не лізьте! (забирає валізку). Що це робиться! Я йду за поліцією! Я є офіційна особа!

Йосифа. А можете вже почати, прошу пані? Дуже хочеться Василька нарешті почути знову.

Бауер. (стає серйозною). Добре. Добре. Я насправді вже почала. Дивіться, що я там знайшла (киває на "темну" кімнату і показує лист паперу. Дає Марійці).

Марійка. (читає) "Заберіть цю комісію. Я хочу карнавал. Шоб такий як в школі". Це Василько написав! Його рука.

Костельник. І як це ми не помітили...

Бауер. Ага, отака Комісія... Артисти з цирку...

Костельник. А чому карнавал? Який карнавал?

Марійка. З нагоди закінчення матури в школі. Василько дуже мріяв піти - але не дожив...

Бауер. Ну що, шановне панство (озирає всіх) Будемо робити!

Деодат. Що робити, прошу пані?

Бауер. Як що? Карнавал! Такий, як у школі.

Деодат. Зараз?

Бауер. Ну а коли? Якраз поки всі в зборі. Поки ця чудесна компанія не розбіглася. Без цих комісійних панів буде не так весело!

Дорожинський. Я дуже перепрошую, шановні. Ви що зібрались робити? Знову свої бісівські оргії? Я вже пишу запит на екзорцизм!

Бауер підходить до Дорожинського майже впритул. Гладить його по голові, тоді скручує перед його обличчям кулак, помалу запихає в рота, відвертаючи увагу, а тоді робить фальшивий випад коліном, ніби б'є в пах. Дорожинський лякливо згинається, Бауер плескає його по спині, знову гладить по голові. Витає з його кишені портсигар. Тоді сідає за стіл, запалює.

Бауер. Пане Екзорцисте, як вас там. Шо ви стоїте, як засватаний? Налийте дамі склянку своєї свяченої води.

Дорожинський новим поглядом, з захопленням дивиться на пані Бауер. Наливає їй в склянку, підносить.

Бауер. Дякую гречно і негречно, пане! Можете сісти біля мене.

Дорожинський. (сідає біля Бауер) Шляк мене побий... Яка кобіта... Яка кобіта...

Бауер. Хто за карнавал - підійміть руку!

Всі підіймають руку.

Костельник. А карнавал - це як, дозвольте запитати?

Бауер. Це дуже просто! Перевдягання - раз! Музика - два! Танці - три! Хвилинку...

Бауер виходить з кімнати кудись в глибину дому.

Всі поглядають один на одного.

Йосифа. Дивна жінка... Я навіть не знаю...

Деодат. Нехай робить, як знає. Бо ці вже накомісували...

Костельник. Я не дуже розумію... Ми знову викликаємо Василька? Але чому карнавал? Який такий карнавал?

Марійка. Такий, якого у Василька ніколи не було.

В кімнату вбігає Бауер - вона максимально весела і вбрана у якісь речі з гардеробу Демчинських - наприклад, у чоловічі штани і жіночу сорочку, бабусин шалик, краватку, капелюх-котелок, з віялом.

Йосифа. Ісусе! Бабцін шалик!

Деодат. Нехай...

Бауер ставить нову платівку - це пісня Ренати Богданської "Que sera, sera"
<https://www.youtube.com/watch?v=iLbilhr8VcQ>

*Бауер бере з полиці залізну накривку з баняка, кілька ложок, підморгує Стефкові.
Починає барабанити по накривці. Стефко доєднується і радісно гуляє по чомусь, на
що натрапив.*

Бауер. (голосно співає, в такт пісні з платівки, під свій та Стефковий “баняковий”
акомпанемент)

Якось спитався я в мами, як
Прожити життя без смутку і сліз?
Вона, ж як мій ангел-опікун
Завше казала так...

До її пісні доєднується Стефко:

Бауер і Стефко.

Que sera, sera
Все буде, як має бути
А як, то не знає ніхто
Que sera, sera
А як, то не знає ніхто

Бауер, Стефко і Марійка.

А потім у школі я якось хотів
Відкрити таємні двері життя,
Професор тоді мене трохи побив
і так він сказав, знехотЯ...

Тут доєднуються вже всі, пісня лине гучним, хаотичним, але веселим хором:

Всі. Que sera, sera
Все буде, як має бути
А як, то не знає ніхто
Que sera, sera
А як, то не знає ніхто!

Стефко. А що тепер?

Бауер. А тепер... Будем підбирати вам карнавальні образи.

Костельник. І які такі образи?

Бауер. (до Костельника) пане... Як вас? Костельник? Що зараз найбільш модне у Європі - останній спиритичний шик?

Костельник. Ну.... Не знаю... Може астральні двійники? Нещодавно про них писали у віснику Британського теософського товариства...

Стефко. Вокзальні двірники?

Костельник. Астральні. Двійники. Це такі тонкі сутності, які сидять у нас всередині.

Стефко. А навіщо нам ці тонкі сУпниці?

Костельник. Бо саме через них ми можемо спілкуватися з привидами. Це наш місточок - туди... (махає рукою кудись в бік). Зазвичай нащодень ми не відчуваємо своїх астральних двійників. Але якщо ми їх вивільнимо і відчуємо в собі - ми зможемо краще бачити і чути духовний світ.

Бауер. Чудово! Те, що треба! Будемо вивільняти своїх астральних двірників! Тьху! Двійників!

Деодат. І що треба робити?

Бауер. Пане Костельнику! Ваш вихід.

Костельник. Ну... Все дуже просто. Потрібно... пригадати себе, але давно втраченого. Себе, але не зовнішнього, а внутрішнього. Зрозуміли?

Деодат. А ви якийсь приклад наведіть.

Костельник. Прошу, ось вам приклад. Ось, візьмімо мене. Подивіться на мене - кого ви бачите?

Деодат. Пана доктора.

Костельник. Правильно. Це я на фізичному рівні. А на астральному рівні я трохи інакший. Я... Трохи соромно таке казати, ну, але для діла. На астральному рівні я себе бачу як давнього воїна, лицаря в блискучих латах, який шукає сокровенну таїну, святий Грааль, що ховається від нас в темних далях... (Костельник розпрямляється, підносить руку, скеровуючи її в темні далі). Зрозуміли?

Всі мовчать.

Марійка. Я, здається, зрозуміла... Я теж себе іноді бачу не так, як у дзеркалі. Десь в глибині мене, сидить така маленька пташка, сіренька, строкатенька. Вона, як правило, схована. Але іноді, вона вилітає - дивиться на все, милується світом і трішки співає собі, цвірінькає. А потім знову ховається.

Костельник підходить до Марійки, цілує їй руку, дивиться у вічі.

Костельник. Ласкаво панно. Ви як той ангел - ваша чиста і возвишена душа бачить все наскрізь, розуміє всі мої думки і поривання...

Якусь мить затримує її долоню у своїй. Потім спохоплюється, відступає.

Костельник. Вибачте... Я хотів подякувати вам за поміч...

Стефко. Я теж! Я теж маю в собі когось!

Костельник. Розкажи нам, дитя.

Стефко. А я! Я насправді - добрий велетень! Не вірите? А так і є! Я коли йду собі десь, задумаюся і мені здається, що я - дуже великий, ступаю гігантськими кроками, через дорогу, через поле, через річку, через місто. І люди мене бояться, тікають, кричать - але я їм нічого не роблю, бо я добрий! Ну хіба, можу, там, якогось хамовитого школяра покарати трошки - дати щигля, але обережно, щоб не вмер.

Йосифа. Йой, що це таке в дитині в голові? Я казала, що не можна йому давати читати тих всіх книг!

Деодат. А що, велетень - це не найгірше. Не пияк якийсь, не актор. Хай буде велетень.

Йосифа. Ну добре. Як велетень, то може колить нам дах підлатає - тече на кухні.

Костельник. Він не підлатає, бо він астральний велетень. Духовний.

Йосифа. Все-одно не втямлю.

Деодат. Ну, це щось як Іван Франко.

Йосифа. А чого? Іван Франко, що, теж не може дах підлатати?

Костельник. Та може! Франко все може! Не в тому річ!

Йосифа. А в чому?

Костельник. Пане Дорожинський, може, ви продовжите? Ви ж мали втямити мою анальогію?

Дорожинський. Та звісно. Тут складного немає. На астральному рівні я себе чітко бачу. (на хвилю задумується, вдивляючись у себе) Струнка постава. Тонкий стан. Пишні груди. Круті боки. Довга біла шия. Водопад хвилястого волосся, білявого. Або ні, краще, чорного, темного як нафта. Ніжні пальчики, вони охоплюють і стискають...

Костельник. Пане Дорожинський! Давайте на цьому зупинимось. Ваш астральний двійник доволі суперечливий. Не при дітях.

Дорожинський. Ну, я для анальогії.

Костельник. Дякую. Нам вистачить. Може ви, пане Деодате? Чи траплялося вам відчувати всередині себе, в глибині якийсь уявний, може фантастичний, образ себе, такий ніби давно забутий, але дуже свій?

Деодат. Ну... Траплялось.

Йосифа. Може не кажи? При людях...

Деодат. Та чого. Можу сказати. Всередині себе - я... Ну, як наш песик Сірко. Але не Сірко. А... Бублик! Я, як сиджу на ганку, а Сірко десь бігає коло хати, то я так ніби теж за ним бігаю, всередині себе. Ми з Сірком бавимось, гонимо собі, гавкаємо.

Стефко. Сірко і Бублик! Файно! Я теж так хочу!

Марійка. Тобі не можна. Ти - велетень.

Стефко. А, ну добре.

Бауер. Чудовезний карнавал! Лицар, Пташка, Велетень, Бублик і... Чорнява Дівка! Хто ще без двійника?

Йосифа. Ну... я.

Костельник. Пані Йосифа! Скажіть-но нам, хто живе всередині вас? Який тонкий образ відображаєте ви на ефірному плані? Повідайте нам - хто ви?

Йосифа. Я... Я шо... Я - просто. Йосифа. Жінка Деодата.

Костельник. Ну, ні. Так не можна. Астральний двійник - це та якби ви - але не ви! Це щось інше, якась ваша незвідана суть!

Йосифа. Ну от в мене така суть. Глядіти дім, пекти пляцки.

Дорожинський. Це ж як - ви завжди так себе уявляли? Навіть, в дитинстві? Йшли такі маленькі, босі, в спідничці, з кісками і бантиками - і вже Йосифа, жінка Деодата, яка пече пляцки?

Йосифа. Так. Мені баба все казала - "ти, Йосю, така мала, а вже фігура як в нашої їмості Любомири! Далеко підеш!".

Костельник. Ну, це баба так казала. А ви? Що ви про себе думали?

Йосифа. Я... Не пам'ятаю...

Деодат. Може ти - песик?

Йосифа. Ні.

Деодат. Гм. Шкода. Може добра велетка?

Йосифа. Ні!

Стефко. Може кітка Мурка?

Йосифа. Ні!

Стефко. Може баба Ядзя з ринку?

Йосифа. Ні! Ніяка я не кітка і не баба Ядзя!

Стефко. А хто тоді?

Йосифа. (сумно) Я не знаю.

Костельник. Зачекайте! Це діло тонке. Це треба відчутти. Пані Йосифо. Заплющіть очі.

Глибоко вдихніть три рази. І подивіться всередину себе.

Йосифа заплющує очі, три рази шумно вдихає, зосереджується.

Костельник. Щось відчуваєте? Щось чуєте?

Йосифа мовчить. Тоді підводить голову, все ще із заплющеними очима.

Йосифа. Чую...

Костельник. Що це?

Йосифа. Це... вальс. Пам, пам, парам, пам-пам...

Чується легке настукування в ритмі вальсу.

Костельник. Що ви бачите?

Йосифа. Я... Бачу себе.

Костельник. І що ви?

Йосифа. Танцюю...

Йосифа починає легко похитуватися в ритмі постукування.

Ми ніби чуємо далекі звуки вальсу.

Костельник. Цікаво, цікаво. І хто ви?

Йосифа починає легко крутитися ніби танцюючи, а тоді вже справді легко кружляє по кімнаті, граційно оминаючи людей - з заплющеними очима.

Йосифа. Хто я? Я - танцівниця.

Деодат. Хто?

Йосифа. Танцівниця!

Костельник. Я в вас вірив! Бачите! Ви бачите, що таке астральний двійник! Ви - духовна Айседора Дункан!

Йосифа. Я Айседора! Парарам-пам-пам-парам!

Йосифа зупиняється, розплющує очі. Всі плескають. Хитаються в такт постукування. Йосифа кланяється, як на сцені.

Дорожинський. (перестає плескати) А хто це стукає?

Всі роззираються.

Костельник. Василько?!

Всі (крім Стефка і Бауер). Василько!!!

Стефко. То ми...

Всі дивляться на Стефка і Бауер, які барабаняють по скриньці, точно як Василько.

Бауер. (припиняє стукати) Чого дивитесь? Василько ще буде. А тепер - карнавал!

Сцена 16

Там же ж. Лунає пісня з платівки - якийсь український фокстрот з 1920-х років. (наприклад - <https://www.youtube.com/watch?v=wRKA6dRgv0>)

Усі персонажі танцюють посередині, вбрані у чудернацьке поєднання одягу з гардеробу Демчинських. Костельник - під Лицаря, Дорожинський - під Брюнетку, Деодат - під "людопесика", Йосифа - під Айседору Дункан, Марійка - під "пташку", Стефко - під Велетня, Бауер - у своєму попередньому "карнавальному" костюмі. Спочатку вони просто хилитаються в такт, як очерет, але потім стають веселішими і активнішими.

Швидко утворюються пари - Йосифа з Деодатом, Костельник з Марійкою, а Дорожинський - з Бауер. Дорожинський лізе цілуватись, але Бауер його відпихає - вона зайнята поїданням чоколядок і яблук. І ковтанням самогону з пляшечки.

Забруднені чоколядкою руки вона витирає об Дорожинського.

Платівка доходить кінця і спиняється. Бауер підбігає - вмикає знову - але підкручує ручку швидкості і пісня тепер звучить на пришвидшеному "фальцеті". Бауер знову кидається у швидкий буйний танок.

Дорожинський. Яка кобіта! Яка кобіта...

Стефко. Егегей!

Всі знову танцюють, але тепер ще більш активніше і веселіше, з гойканням і гейканням. Бауер танцює зі Стефком - вони стрибають як навіжені.

Платівка спиняється, всі завмирають, відсапуючись. Тільки Бауер все ще стрибає і кружляє сама в тишині, їй весело.

Аж тут лунає бій годинника - північ.

Бауер раптом падає на підлогу як мертва.

Всі кидаються до неї. Дорожинський і Костельник переносять її на ліжко.

Йосифа. Бозюньцю сятий! Що це з нею?

Дорожинський. (підкладає Бауер подушку під голову) Неймовірна кобіта... Стрибала як кінь!

Деодат. А як же ж Василько? Вона ж мала його викликати...

Костельник. Справді. А ми всі й забули за тими танцями... Як ніби гіпноз... Зачарувала нас чи шо...

Марійка. А може це й не вона була?

Костельник. А хто ж?

Стефко. Ну, як це хто? Це ж і був Василько! Ви що, його не впізнали?

Йосифа. Що?

Деодат. Що?!

Дорожинський. Який такий Василько?!

Стефко. Наш. Василько. Пані зайшла в кімнату і вийшла вже не вона - а він. Я його зразу впізнав, як він в обрус зі стола закутався. Ми з ним колись так любили дуркувати. І в баняк барабанити.

Всі дивляться на Бауер, яка лежить на ліжку.

Раптом Бауер ворушиться, злегка постогнуючи. Сідає на ліжку, дивиться на усіх.

Бауер. Ну що? Як спиритичний сеанс? Був Василько?

Марійка. Був.

Бауер. Ну і файно.

Йосифа. І що тепер?

Бауер. Не знаю. Але думаю, що Василько вже у вас набувся. І тепер полетів далі.

Стефко. У вищі світи? До ангелів?

Бауер. Туди.

Йосифа. Упокій його душу, Господи...

Бауер мацає рукою під ліжком, дістає картку паперу.

Бауер. Ось. Це вам від Василька.

Марійка. (бере листок читає) "Дякую вам дуже! За карнавал і за чоколядки! Було дуже весело! Мамо, вам дякую ще за яблука і за ваші пречудові плячки. Дуже пахли! Тату, вам дякую за гоїдалку. Подушечка, мабуть, дуже м'яка. Стефку, ровер тепер твій. Марійко, хто жених - сама, думаю, бачиш. Ніби все. Цілую вам руці!"

Бауер встає.

Бауер. Ну, і мені пора. Мене в сусіднє село викликали - там діти ангела в лісі чули.

Треба розібратись.

Йосифа. Куди ж ви тако наніч?

Бауер. У мене автомобіль, шофер чекає. І ангели в лісі...

Бауер вдягає плащ, бере валізу, підходить до дверей.

Дорожинський. Чекайте!

Бауер. Що вам?

Дорожинський. Давайте, люба пані, я... валізу допоможу занести!

Бауер. Вона не важка.

Дорожинський. Все-одно. Я хочу з вами! Візьміть мене... Я буду вашим асистентом!

Бауер. ...Чому ні. Чортів не боїтесь?

Дорожинський. З вами - ні!

Бауер дає йому валізу. Дорожинський теж підходить до дверей, дивиться на Костельника.

Дорожинський. Ну, пане Костельник, вам поспішати немає куди. Бувайте здорові! І ви, шановне панство! Помагай вам бог!

Кланяється усім. Вже на порозі Дорожинський на хвилю спиняється, виймає документа з печаткою, угоду про опіку і рве на клапті. Вони з Бауер виходять.

Родина Демчинських і Костельник сідають на ліжку. Потроху знімають з себе карнавальні "аксесуари". Дивляться на темну кімнату. Звідти раптом плеться неясне мерехтливе світло... Розливається всюди і сходить на людей, що сидять на ліжку...

Кінець

Львів 2024

П'єсу створено в рамках V Лабораторії НСТДУ